

ΘΕΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ
Κριτική & Βιβλίο

Πεζά - Ποιήματα - Τέχνη
Άρθρα - Σκέψεις - Στήλες

δύο λόγια για αρχή

Υπάρχουν καλά και κακά βιβλία; Σαφώς ναι. Το θέμα όμως είναι πώς ξέρεις αν ένα βιβλίο είναι καλό ή κακό πριν το αγοράσεις και ξοδέψεις τα ευρουλάκια σου. Πώς ξέρεις ότι ανταποκρίνεται στην αισθητική σου και ότι θα ανταποδώσει αυτά που πλήρωσες; Μάλιστα, έτσι που έχει εξελιχτεί η ελληνική αγορά του βιβλίου – που μάλλον δεν έχει καταλάβει ότι οι καιροί έχουν αλλάξει – φτάνει η αγορά του βιβλίου να είναι και θέμα ...επιλογής. Θα φάω κρέας την Κυριακή με πατάτες, σαλάτα και μια μπυρίτσα ή θα αγοράσω ένα βιβλίο αφού τσοντάρω και κάτι από το φαγητό της Τρίτης και της Τετάρτης;

Θα πιστέψεις αυτό που προσπαθεί να σου πουλήσει το μάρκετινγκ του κάθε εκδοτικού στο οπισθόφυλλο και που τις περισσότερες φορές αποδεικνύεται φρου-φρου κι αρώματα πακεταρισμένο σε πολύ κακά ελληνικά ή θα πιστέψεις τους νεοφώτιστους διαδικτυακούς φωστήρες – τις περισσότερες φορές υπαλλήλους ελεημοσύνης ή δουλικά (εσείς διαλέγετε την κατάλληλη λέξη) των εκδοτικών – που έχουν μπερδέψει την βιβλιοκριτική με την παρουσίαση/διαφήμιση;

Κι ας πούμε ότι βιβλιοκριτική και παρουσίαση είναι μακρινά – μα πολύ μακρινά - εξ αγχιστείας ξαδέρφια, το αποτέλεσμα πρέπει να είναι μια θετική κριτική για να σου ξαναστείλει ο εκδοτικός βιβλία ή για να γλύψεις τον συγγραφέα, ή μια μόνιμα αρνητική στάση για να ικανοποιηθούν οι θεατές της κλειδαρότρυπας;

Δεν υπάρχει τέλος στις ερωτήσεις και ειδικά σε ένα περιβάλλον όπως είναι το ελληνικό όπου εκδοτικοί οίκοι, κριτικοί, δουλικά, εφημερίδες, περιοδικά, μπλογκ και σάιτ, έχουν γίνει ένα μεγάλο καρουζέλ αρπαχτής και επιβίωσης.

Σε αυτό το τεύχος κανένας από εμάς δεν προσπαθεί να δώσει απαντήσεις. Μάλλον περισσότερες ερωτήσεις απορρέουν από αυτά που θα διαβάσετε. Αλλά κι εκεί βρίσκεται το μυστικό, ότι οι σωστές ερωτήσεις κατευθύνουν στις σωστές απαντήσεις ή τουλάχιστον βοηθούν να βρούμε τις σωστότερες ερωτήσεις που θα οδηγήσουν στις σωστές απαντήσεις και στο τέλος σε μια σωστή αγορά βιβλίου με αναγνώστες με ανεπτυγμένο κριτήριο.

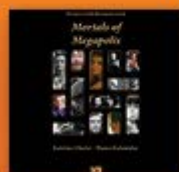
Θάνος Καλαμίδας
C Editor Ovi magazine

Ο ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.ovimagazine.com/cat/56

Όλα τα βιβλία είναι εκδόσεις
Και όλα διατίθενται ΔΩΡΕΑΝ

περιεχόμενα

Θέμα: *Κριτική & Βιβλίο*

Κριτικές και Κρίσεις	7
Κρητικός ή κριτικός;	11
Βιβλιοκριτικός , αυτός ο άγνωστος...	19
Κριτική. Αυτή η δύσκολη λέξη	22
Έκθεσις ιδεών. Θέμα: Βιβλιοκριτική.	24
Κριτική Μια Προσωπική Υπόθεση	30
Μπουκίτσες με αεροπλανάκι	32
Βιβλίο	34
Ο ρόλος του Κριτικού	36

Πεζά

Ιερός γάμος	41
Παναγιώτη χιονίζει, σήκω	44
Πες μου ότι με σκέφτεσαι κι ας είναι ψέμα	49
Ερωτικοί μονόλογοι	51

Ποιήματα

Αιθέρωτας	55
Στα πρόσωπα των ανθρώπων	56
Φανταστείτε ...	57
Επειδή την αγάπησα	58
Ήταν κακό παιδί	60

Τέχνη

Πουαντιγισμος	63
---------------	----

Σκέψεις

Ο ερωτευμένος Πολωνός	67
Belgravia, Julian Fellowes	72
Η Πάστα Φλώρα	78

Στήλες

Τα μυστικά ενός καλού συγγραφέα	83
---------------------------------	----

Κριτικές και Κρίσεις

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Aπό τότε που μπήκα στο τριπάκι να διαβάζω βιβλία και να λέω τη γνώμη μου γι αυτά, έχω ακούσει και διαβάσει διάφορα. Συνήθως αυτά τα διάφορα έρχονται μετά από κάποιο θάψιμο βιβλίου, με τα πολύ χαριτωμένα «δε σέβεσαι τον κόπο του συγγραφέα», «το βιβλίο αρέσει σε πολύ κόσμο, από πού κι ως πού το θάβεις» και άλλα τέτοια παρόμοια. Δεν είμαι βιβλιοκριτικός, αλλά δε χρειάζεται κανείς να είναι βιβλιοκριτικός για να έχει κριτική άποψη.

Αυτό γενικεύοντας, γιατί ειδικεύοντας, η κριτική βιβλίου όταν έχει να κάνει με αυτό που -επίσης χαριτωμένα κι εκνευριστικά- κάποιοι αποκαλούν «βαριά κουλτούρα» όταν αναφέρονται στη λογοτεχνία (όπως ήταν κάποτε/όπως θα έπρεπε ίσως να είναι ακόμα) και σε έργα που όντως χρήζουν ανάλυσης κάποιου επιπέδου, προϋποθέτει γνώσεις κι εξειδίκευση που εγώ τουλάχιστον δεν έχω. Πώς θα μπορούσα για παράδειγμα να κρίνω τον Οδυσσέα του Τζέιμς Τζόυς ή το Βέρθερο του Γκαίτε και πολλούς, πολλούς άλλους, πέρα από το να πω την ...αναγνωστική μου άποψη κι εμπειρία; (που δε φτάνει).

Κάποιες φορές δεν αρκεί απλά να διαβάσεις ένα βιβλίο για να μπορείς να κρίνεις. Αντίθετα, πρέπει να μελετήσεις. Σοβαρά. Υπάρχουν έργα που έχουν διαμορφώσει εκατομμύρια συνειδήσεις εκεί έξω. Οι 50 αποχρώσεις του γκρι δεν πρόκειται ποτέ να διαμορφώσουν κανέναν, κι ας τις αγάπησαν εκατομμύρια. Το μόνο που μπορεί να σου μάθουν, είναι το τι βιβλίο να μη γράψεις ποτέ - αν σου αρέσει να γράφεις και ονειρεύεσαι να γίνεις συγγραφέας.

Κάποιους συγγραφείς πρέπει να τους μελετήσεις πριν μπορείς να σχηματίσεις μια σωστή κριτική άποψη (και ίσως, πριν δικαιούσαι να έχεις κριτική άποψη). Πρέπει να λάβεις υπόψη όχι μόνο το έργο αλλά και τον άνθρωπο πίσω από αυτό - ποιος ήταν, πού έζησε και πώς και πότε, κάτω από ποιες συνθήκες μεγάλωσε, μορφώθηκε, ποια ήταν η πολιτική, θρησκευτική ακόμα, κοινωνική κατάσταση της εποχής του και του τόπου του. Αυτό είναι μόνο ένα παράδειγμα. Υπάρχουν και ...χειρότερα. Δυσκολότερα. Ας αφήσουμε όμως το πολύ εξειδικευμένο κομμάτι της κριτικής κι ας πάμε πιο χαλαρά, πιο γενικά.

Όσο ...διαβάζεις, μαθαίνεις. Μαθαίνεις να ξεχωρίζεις το καλό βιβλίο από το σωρό, μαθαίνεις να ξεχωρίζεις το κακό βιβλίο, μαθαίνεις να έχεις άποψη και κρίση για τα βιβλία, και το καλύτερο είναι πως κάποια στιγμή, μπορείς να έχεις μια γενική και κριτική πάντα άποψη για πολλά βιβλία χωρίς καν να χρειαστεί να τα διαβάσεις (ναι, άμα δεν το έβλεπα, δε θα το πίστευα).

Πώς γίνεται να έχεις άποψη για ένα βιβλίο χωρίς να το διαβάσεις;

Εμπειρικά και μόνο, από το εξώφυλλο σε πρώτη φάση. Όταν περνούν πολλά βιβλία από τα χέρια σου (ή την οθόνη σου, ζήτω στους πειρατές), αρχίζεις και παρατηρείς περισσότερο τα πράγματα. Καταλαβαίνεις πότε ένα βιβλίο έχει εξώφυλλο μια εικόνα που φτιάχτηκε ειδικά για το βιβλίο και δουλεύτηκε από επαγγελματία, και δεν είναι μια τυχαία/πιασάρικη φωτογραφία του διαδικτύου που φωνάζει «ΚΛΙΣΕ!» από μόνη της, συνήθως μια πανέμορφη κυρά, μια γέφυρα, ένας πύργος ή ένα δάσος στο βάθος, ένα κόσμημα, ένα τακούνι και τα λοιπά.

Σε δεύτερη φάση, από το οπισθόφυλλο: Όσο πιο κιτς, τόσο πιο κακό. Ναι, ακόμα και οι λέξεις μπορούν να είναι κιτς. «Ένα μαγικό ταξίδι...», «Ένα σκοτεινό μυστικό...», «τρεις ήρωες άγνωστοι μεταξύ τους που συναντιούνται από κάποιο παράξενο παιχνίδι της μοίρας...» μπλα-μπλα, και μπλα-μπλα, και μπλα-μπλα. Όσο πιο στολισμένες οι λέξεις, τόσο πιο μεγάλη η φούσκα.

Σε επόμενη φάση, ανοίγοντας το βιβλίο και διαβάζοντας την πρώτη σελίδα. Για τους πιο έμπειρους, ακόμα και η πρώτη παράγραφος αρκεί. Δεν είναι τυχαίο που λένε πως ο συγγραφέας έχει μόλις 30 δευτερόλεπτα να «τσακώσει» τον αναγνώστη του, είτε αυτός ο συγγραφέας γράφει μυθιστόρημα, είτε διήγημα, είτε ...άρθρο. Το ξεκίνημα είναι το παν. Βέβαια αυτό δε δικαιολογεί ένα δυνατό ξεκίνημα και μετά κοιλιά, γιατί μόλις ο αναγνώστης φτάσει στην κοιλιά θα τον χάσεις. Και παρόλο που έχω διαφωνήσει πολλές φορές με αρκετούς φίλους και γνωστούς για το αν πρέπει/μπορείς/αξίζει να παρατήσεις ένα βιβλίο στη μέση ή προς το τέλος, εγώ επιμένω: Μπορώ να παρατήσω και βιβλίο μόλις πριν το τέλος και δε με ενδιαφέρει να το μάθω αυτό το τέλος κιόλας. Δε δικαιολογώ τα κενά, τις κοιλιές, τα προγούλια, όπως θέτε πέστε τα.

Ο συγγραφέας παλεύει με αυτά τα 30 δευτερόλεπτα κάθε φορά. Πρέπει να γράφει έτσι ώστε να μην κάνει τον αναγνώστη να βαρεθεί. Απλό να το λες, εξαιρετικά δύσκολο να το κάνεις. Κι εδώ μια παρένθεση/απάντηση σε κάποιους κακεντρεχείς που κατά καιρούς μου λένε: Αφού ξέρεις τόσα πολλά τάχα, γιατί δε γράφεις ένα σούπερ γουάου βιβλίο να χεστείς στο χρήμα;

Εμ, να σας πω. Επειδή ξέρω τι είναι το οφσάιντ, πού είναι η σέντρα, ποιος είναι ο λίμπερο και στα πόσα μέτρα εκτελείται το πέναλτι, δε σημαίνει ότι μπορώ αύριο το πρωί να φορέσω τη φανέλα και να πάω για ζέσταμα στο Μπερναμπέου. Οκ;

Συνεπώς, διαβάζω την πρώτη σελίδα του βιβλίου, το άνοιγμα που λέμε και καταλαβαίνω: Το ύφος, τη γραφή, το ρυθμό. Αν είναι κάπως στην πρώτη σελίδα, έτσι θα είναι και στις επόμενες. Ξέροντας την υπόθεση και βλέποντας το εξώφυλλο/οπισθόφυλλο κι έχοντας διαβάσει και την πρώτη σελίδα, ναι, μπορώ να σας πω περί τίνος πρόκειται. Αυτό πάλι γενικεύοντας.

Υπάρχει κι ακόμα ένας τρόπος να κρίνεις βιβλίο χωρίς να το διαβάσεις κι αυτό έχει σχέση με το διαδίκτυο και τα Social Media. Όταν βλέπω ανθρώπους να αυτοβαφτίζονται συγγραφείς στα προφίλ τους, να είναι ανορθόγραφοι ή να γράφουν με κεφαλαία, να βρίσκονται νύχτα μέρα Online και να ποστάρουν μαλακιούλες για να ψαρεύουν Like, όταν κάνουν αιτήματα φιλίας για να σου πασάρουν το ...πόνημά τους, ξέρω. Είναι μάπα. Παιδες, είναι μάπα. Γκαραντί.

Την κριτική πολλοί εμίσησαν. Υπάρχουν λόγοι να τη μισεί κανείς. Δεν πιστεύω στον κόπο του συγγραφέα όταν αυτός ο κόπος υποτίθεται ότι πέρασε από

εκδότες, διορθωτές κι επιμελητές κι έφτασε σε μένα με τη μορφή ενός αναγνώσματος που με περνάει για ηλίθια και με τιμή πενταπλάσια της αξίας του. Επίσης δεν πιστεύω στην καλοπροαίρετη και κακοπροαίρετη κριτική. Αν ένα έργο είναι καλό, θα μιλήσει από μόνο του. Όσο κακοπροαίρετα κι αν το κρίνει κάποιος, το καλό είναι καλό και όποιος έχει λίγο μυαλό στο κεφάλι του, μπορεί να το ξεχωρίσει. Αντίθετα, όσο καλοπροαίρετα και μαλακά κρίνει κάποιος ένα κακό βιβλίο, πάντα θα παραμένει κακό. Στον αιώνα τον άπαντα.

Κατά τα άλλα, μιλάμε πάντα για μια προσωπική υπόθεση. Και το να έχει κανείς αυλικούς που σε κάθε του βήμα θα του λένε πόσο ωραία γράφει και τι ωραία που τα λέει, δεν του προσφέρει τίποτα πέρα από πόντους στο εγώ του και την καλή του διάθεση. Αν υπάρχουν λάθη, κάποιος πρέπει να τα επισημάνει. Αυτό δε σημαίνει ότι ο κάθε συγγραφέας μπορεί ή πρέπει να παίρνει στα σοβαρά την κάθε πίπα που του γράφουν, γιατί στο τέλος δε θα γράψει τίποτα. Όλοι προφανώς έχουν ένα στενό κύκλο Ideal Readers, που εμπιστεύονται κι εκτιμούν. Πέρα από αυτό, ο συγγραφέας έχει τον τελικό λόγο. Κι εμείς, είμαστε αναγνώστες. ■

Κρητικός ή κριτικός;

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχουν κανόνες για το πώς κάποιος μπορεί να αυτοχρηστεί κριτικός, γιατί για αυτοχρησμό πρόκειται. Αυτό το να αυτοχρήζεται κάποιος κριτικός βιβλίου ήταν πιο περιορισμένο την εποχή του έντυπου τύπου και πριν την εισβολή του ιντερνέτ στη ζωή μας. Σήμερα τα πράγματα είναι απλά: ό,τι δηλώσεις είσαι. Τότε, πέρα από τις γενικότερες γνώσεις που χρειαζόταν να έχεις για το βιβλίο και την παραγωγή του ή τον συγγραφέα (που πολλές φορές απαιτούσε και την προσωπική γνωριμία), έπρεπε να ξέρεις και να γράφεις. Σήμερα, αρκεί να ανοίξεις ένα μπλογκ, να βάλεις τη φωτογραφία ενός βιβλίου, σε περιορισμένα ελληνικά να γράψεις για τα σύννεφα που σου δόνησαν τα μέσα σου και αυτομάτως αυτό-ονομάστηκε κριτικός βιβλίου.

Αυτό που ειρωνικά πολλές φορές λέγεται για τους κριτικούς, γενικότερα έχει μια δόση αλήθειας. Ο κριτικός βιβλίων, για παράδειγμα, είναι αποτυχημένος συγγραφέας. Αλλά για να είσαι αποτυχημένος συγγραφέας πρέπει πρώτα να ήσουν συγγραφέας. Να έχεις γράψει και εκδόσει βιβλίο που μετά μπορεί να

απέτυχε για διάφορους λόγους , που μπορεί και να συμπεριλαμβάνουν τη λάθος επιλογή χρόνου έκδοσης ή τη λάθος προβολή του κι όχι αποκλειστικά το περιεχόμενό του. Κριτικό βιβλίου δεν σε κάνει το ότι έχεις διαβάσει όλα τα Χάρρυ Πόττερ.

Αυτό το αλαλούμ με τους αυτό-αποκαλουμένους κριτικούς βιβλίων (και γενικότερα τέχνης), το εκμεταλλεύτηκαν αυτοί που όπως εμμένουν τα μυθιστορήματα μυστήριου, έχουν το κίνητρο για έγκλημα: οι εκδότες. Και τι άλλο κίνητρο θα μπορούσαν να έχουν εκτός από το *Cherchez la femme*, από το χρήμα; Εδώ είναι βέβαια και η μεγάλη ειρωνεία. Αυτοί οι ίδιοι που με μεθόδους Κολομβιανού καρτέλ ναρκωτικών εκμεταλλεύονται μέχρι δακρύων τους πραγματικούς εργάτες του βιβλίου (συγγραφείς, σχεδιαστές, μεταφραστές, διορθωτές κ.α.), πουλάνε το βιβλίο με λογική και τιμές ναρκωτικών, και στο τέλος μιλάνε πάλι με ύφος Κολομβιανού έμπορα ναρκωτικών, δικαιολογώντας τις τιμές και το πολλές φορές κακό προϊόν τους σαν συμβολή- όχι στη διασκέδαση, αλλά τον ...πολιτισμό.

Η χρήση της λέξης «προϊόν» αντί της λέξης βιβλίο, ήταν συνειδητή γιατί για τους περισσότερους εκδότες το βιβλίο είναι τρεις το λάδι, τρεις το ξύδι, δέκα στην τσέπη. Κι από τη στιγμή που το βλέπουν αυτοί σαν προϊόν που θα αποφέρει κέρδος, αντίστοιχα κι εγώ θα πρέπει να το βλέπω σαν προϊόν που μου ανταποδίδει σε είδος αυτό που πληρώνω σε χρήμα.

Όλα αυτά υπάρχουν παντού, αλλά υπάρχουν και δικλείδες που προφυλάσσουν τόσο τους συγγραφείς και τους εργάτες του βιβλίου, όσο και τους αναγνώστες. Στην Ελλάδα δυστυχώς, και ειδικά στην Ελλάδα του ντεμέκ και της αρπαχτής (που δεν τα έφεραν τα μνημόνια, μάλλον αυτά έφεραν τα μνημόνια), όλα είναι σε υπερθετικό βαθμό και φυσικά και οι ... κριτικοί βιβλίου.

Στην Ελλάδα το «ό,τι δηλώνω είμαι» δεν είναι κατάσταση, είναι δόγμα και στην περίπτωση του βιβλίου είναι και καρκίνωμα γιατί φυσικά και σε αυτό το έγκλημα υπάρχουν τα κίνητρα και υπάρχουν και οι εκδότες. Οι εκδότες που εκμεταλλεύονται αυτή την ασυδοσία – και δει την διαδικτυακή – για να στήσουν φάμπρικες δουλικών με την επωνυμία ...κριτική βιβλίων (μου) και ΣΙΑ ΑΕ με αντάλλαγμα ...βιβλία και 10 λεπτά κουτσομπολίστικης διαδικτυακής διασημότητας.

Όταν ο Μάριος Πλωρίτης – για να αναφέρω ένα όνομα που ελπίζω να το θυμούνται κάποιοι - έκανε κριτική βιβλίου, είχε στην πλάτη του 11 βιβλία θεωρητικά για την τέχνη, τη γραφή και το θέατρο, και πάνω από 100 μεταφράσεις θεατρικών έργων. Οι δε κριτικές του, τα κείμενά του, ήταν από μόνα τους μάθημα της Ελληνικής γλώσσας. Σε αυτόν τον άνθρωπο προσπαθεί να στηθεί δίπλα του ένα παιδάκι που έχει ανοίξει ένα μπλογκ που το ονομάζει κριτική βιβλίου και σε συνέντευξη που πήρέ από ελλήν. «συγγραφέα» - άλλο θέμα αυτό – ήθελα να πάρω κόκκινο στυλό να διορθώνω τα ορθογραφικά και συντακτικά λάθη. Το κείμενο δεν το διάβασα, με τύφλωσαν τα ελληνικά και οι υπερβολές, ή καλύτερα το γλείψιμο που μάλλον ήταν εντολή του εκδοτικού, που πίσω από την κουρτίνα δυο, χορηγεί το μπλογκ. Το πολύ χειρότερο; Το συγκεκριμένο παιδάκι με τον αέρα του «ό,τι δηλώνω είμαι» είναι και τσαμπουκάς προς όποιον βρεθεί στον δρόμο του. Ελπίζω εκτός από κριτικός να μην είναι και Κρητικός και έχει μπερδευτεί.

Πάμε όμως στο θέμα κριτική βιβλίου, γιατί το θέμα ποιος είναι ‘ποιος’ και ‘τι’ σε σχέση με το βιβλίο στην Ελλάδα, είναι τεράστιο και θα έχουμε ελπίζω, όλο το χρόνο μπροστά μας να το αναλύσουμε.

Όπως είπα στην αρχή, στην κριτική βιβλίου δεν υπάρχουν κανόνες. Θα μπορούσα να πω ότι αυτό που υπάρχει είναι προσωπικοί ηθικοί κανόνες και ουσιαστική αντίληψη για τη δουλειά του κριτικού βιβλίου. Για να υπάρξει όμως ουσιαστική αντίληψη, πρέπει να υπάρχουν κι ορισμένα στοιχεία. Γνώση του τι σημαίνει να είσαι συγγραφέας και μάλιστα συγγραφέας που έχει εκδόσει βιβλίο. Δεν είναι το πιο σημαντικό, αλλά έχοντας τη γνώση έκδοσης ενός βιβλίου έχεις και τη γνώση αυτών που κάνουν ένα βιβλίο καλό, έχεις μπει στη διαδικασία να παρακολουθήσεις από τη διόρθωση μέχρι την εκτύπωση και ξέρεις τι θα κάνει ένα βιβλίο ελκυστικό για κάποιον που η πρώτη του επαφή μαζί του είναι καθαρά οπτική και στο βιβλιοπωλείο.

Ένας άνθρωπος που το μοναδικό που έχει γράψει στη ζωή του, είναι πόσο παχουλά είναι τα λευκά συννεφάκια και το έδειξε στη μαμά του ή στον γκόμενο για να τους πει μπράβο, δεν μπορεί να κρίνει τον κόπο και πολλές φορές τη συγγραφική αγωνία του άλλου. Παράλληλα δεν θα καταλάβει ότι κάποιος άλλος τον κορόιδεψε γράφοντας ένα βιβλίο με κλισέ που θα αρέσουν στο συγκεκριμένο αναγνώστη χωρίς να έχει τίποτα περισσότερο να του προσφέρει. Παχουλά λευκά συννεφάκια θα πάρει.

Αυτός που θέλει να κάνει κριτική βιβλίου λοιπόν, πρέπει να έχει γνώση όλης της γραμμής παραγωγής ενός βιβλίου και να θυμάται ότι, ναι ο συγγραφέας σηκώνει μεγάλο βάρος αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι ο σχεδιαστής, ο διορθωτής ή αυτός που επιβλέπει το layout ενός βιβλίου είναι απλοί κομπάρσοι. Αδιάφορα του ποσοστού συμβολής του καθενός, ένα βιβλίο είναι αποτέλεσμα της δουλειάς όλων και γι' αυτό ακριβώς το λόγο όταν ένα βιβλίο κρίνεται, κρίνεται σαν σύνολο κι όχι αποσπασματικά.

Θα ανέρθω σε προσωπικό παράδειγμα. Υπάρχει ελληνικός και μάλιστα πετυχημένος ελληνικός εκδοτικός οίκος, που από το 1982 δεν έχω αγοράσει ποτέ ξανά βιβλίο του, παρόλο που κατά περιόδους έχει κάνει εκδόσεις που με ενδιαφέρουν. Ο λόγος απλός, ο εκδότης στην προσπάθεια μεγαλύτερου κέρδους αδιαφόρησε συνειδητά για την ποιότητα του βιβλίου. Έτσι εγώ βρέθηκα με βιβλία που είχαν σελίδες κομμένες στη μέση, κακοτυπωμένες και με μουντζούρες που έκαναν αδύνατο το διάβασμα, ανάποδα κολλημένες ή ακόμα και να λείπουν. Αυτό δυστυχώς όχι σε ένα. Αλλά και σε ένα να ήταν, αυτό που πρέπει να καταλάβετε είναι ότι ΔΕΝ επιτρέπεται. Υποτίθεται ότι υπάρχει έλεγχος στο τυπογραφείο που αυτά τα βιβλία πετιούνται. Δεν πάνε στο καλάθι για μισή τιμή, δεν πάνε σε βιβλιοθήκες και σχολεία, πετιούνται. Το ότι έφτασε στα χέρια μου ένα τέτοιο βιβλίο δείχνει τι σκέφτεται ο εκδότης για μένα και με προσβάλλει.

Αυτά πρέπει να τα έχει υπ' όψη του ο κριτικός. Τα βιβλία δεν τυπώνονται σε χαρτί εφημερίδας. Τελεία και παύλα. Ένα βιβλίο που είναι τυπωμένο σε χαρτί εφημερίδας είναι κακό και ο κριτικός έχει την ηθική υποχρέωση να το αναφέρει. Την ηθική ξέρετε γιατί; Γιατί το βιβλίο στοιχίζει και μάλιστα στοιχίζει ακριβά. Στοιχίζει πολλά μπουκάλια γάλα για το παιδί αυτού που το αγοράζει και στην σημερινή Ελλάδα στοιχίζει ακόμα πιο ακριβά, κι ο κριτικός βιβλίου έχει την ηθική υποχρέωση να προφυλάξει αυτόν που στο τέλος θα πληρώσει.

Εδώ ίσως είναι η κατάλληλη στιγμή να αναφερθούμε και σε κάτι άλλο. Η συνήθως σκέψη είναι ότι η κριτική βιβλίου έχει να κάνει με την προσωπική αισθητική και στο τέλος είναι θέμα προσωπικής άποψης. Λάθος. Έχει να κάνει ΚΑΙ με την προσωπική αισθητική αλλά όχι μόνο. Ένα κακογραμμένο βιβλίο με πολλά ορθογραφικά λάθη, που είναι ευθύνη και του συγγραφέα και του διορθωτή, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί καλό επειδή η ιστορία κάπου

έκανε κλικ στην προσωπική αισθητική μας. Μου άρεσε η ιστορία, δεν είναι αρκετό για να δώσεις 20 ευρώ. Αυτή η ενημέρωση είναι ευθύνη του κριτικού, που βέβαια το παιδάκι με το μπλογκ ούτε καταλαβαίνει για τι μιλάω, αφού πέρασε από τον κάπτεν Αμέρικα και τον Τιραμόλα στην Χρυσίδα και μετά δήλωσε ειδικός στα βιβλία.

Αυτά όλα έχουν να κάνουν με το 25% της κριτικής ενός βιβλίου, αλλά με αυτό το 25% να έχει βάρος στην τσέπη του αναγνώστη και ο κριτικός έχει την ηθική υποχρέωση να τη σέβεται, κόντρα μάλιστα στον εκδότη. Το υπόλοιπο 75% βαραίνει τον συγγραφέα και το δημιούργημά του. Εκεί κι αν το κείμενο είναι σωστό και καλογραμμένο μπαίνει η προσωπική αισθητική του συγγραφέα, αλλά ακόμα κι αυτή η αισθητική θα πρέπει να είναι εκπαιδευμένη. Το αν σ' αρέσει η όχι να έχεις στο σπίτι σου έναν πίνακα του Πικάσο είναι αναμφίβολα δικό σου δικαίωμα και θέμα προσωπικής αισθητικής, αυτό όμως δεν σου αποκλείει να εκτιμήσεις το έργο του Πικάσο, τη συμβολή του στην τέχνη και τους συμβολισμούς του, ακόμα κι όταν πρόκειται για ένα συγκεκριμένο έργο του που εσύ δεν θα έβαζες ποτέ στο σπίτι σου.

Πολλοί έχουν ακούσει το όνομα Χέμινγκουεϊ στην Ελλάδα, με λύπη μου έχω διαπιστώσει ότι λίγοι έχουν διαβάσει έστω και τα πιο «παιδικά» έργα του όπως το «Ο Γέρος και η Θάλασσα». Το συγκεκριμένο του έργο το έχω διαβάσει στο πρωτότυπο (στα αμερικανικά, προσοχή δεν είναι το ίδιο με τα αγγλικά) στα Ελληνικά και στα Γερμανικά αργότερα, από περιέργεια και για την παρατήρηση που θα ακολουθήσει. Η ομορφιά του συγκεκριμένου βιβλίου είναι πέραν της ιστορίας, που είναι πολύ συγκινητική και πολύ ανθρώπινη. Η ομορφιά του βιβλίου είναι στην ίδια τη γλώσσα, κάτι που δυστυχώς δεν υπάρχει καθόλου στην ελληνική μετάφραση που διάβασα εγώ, και με πολύ προσπάθεια λίγο στη Γερμανική. Ο Χέμινγκουεϊ στη γραφή του δεν χρησιμοποιεί αντικείμενο. Σκεφτείτε το. Έγραψε βιβλία που του έδωσαν ακόμα και Νόμπελ λογοτεχνίας με κείμενα που γραμματικά παραβαίνουν κανόνες. Ο Χέμινγκουεϊ δεν αρκέστηκε στην ιστορία, ζωγράφησε με τις λέξεις.

Όταν διαβάζεις Παπαδιαμάντη πρέπει να ξέρεις ότι η γραφή του είναι «μαλλιαρή» (πόσοι ξέρουν τι σημαίνει αυτή η λέξη;), είναι τα πραγματικά νέα ελληνικά. Αυτά που μιλάμε σήμερα ...δεν θέλετε να ξέρετε τη γνώμη μου, αλλά νέα ελληνικά ΔΕΝ είναι. Όταν διαβάζεις λοιπόν την «Φόνισσα» παίρνεις ταυτόχρονα κι' ένα μάθημα γραφής μια γλώσσας εξελιγμένης

από τα αρχαία ελληνικά, όχι αυτό το πατσαβούριασμα που οι νεοέλληνες ονομάζουν νέα ελληνικά προσθέτοντας στο τέλος κι ένα ...νορμάλ. Βλέπετε όλα αυτά πρέπει να τα ξέρει, να τα αναγνωρίζει ένας κριτικός βιβλίου. Φανταστείτε έναν κριτικό τέχνης που να μην ξέρει τι είναι ο πουαντιγισμός. Είμαι σίγουρος ότι οι περισσότεροι δεν έχετε ιδέα τι είναι και κάποιος θα το ψάξετε, ένας κριτικός τέχνης όμως υποχρεούται να το ξέρει.

Τώρα όμως θα μου επιτρέψετε την ερώτηση: είπαμε ότι η αισθητική παίζει ρόλο στην κριτική του βιβλίου αλλά είναι η αισθητική ο ρυθμιστικός παράγοντας για να κρίνεις ένα βιβλίο; Όχι, όχι, ΟΧΙ. Δυστυχώς - και πάλι σε αυτό το θέμα, η Ελλάδα και οι αυτοαποκαλούμενοι «κριτικοί» έχει θέση αρχοντική. Όταν μιλάμε για κριτική βιβλίου η έμφαση έπρεπε να μπαίνει στη λέξη βιβλίο κι όχι στην κριτική. Βιβλίο δεν είναι μόνο αυτά που έχει εκδόσει η κάθε χαζοαεροσερβιτόρα και δυστυχώς η κριτική βιβλίου στην Ελλάδα περιορίζεται σε αυτό που οι αγγλόφωνοι χαρακτηρίζουν pulp fiction, και στην Ελλάδα παλαιότερα λεγόταν βιπεράκια και άρλεκιν και σήμερα λέγεται Δημουλίδου και Μαντά. Αυτά σαν απλά παραδείγματα σε μια πληθώρα ομοίας αξίας ονομάτων .

Κριτική βιβλίου θα κάνεις σε αυτά τα σκουπίδια (κινδυνεύοντας και να σε βρωμίσουν) αλλά θα πρέπει να είσαι ικανός και να κάνεις και στο «Χίτλερ: Βιογραφία» του I. Kershaw που κυκλοφόρησε το 2008, ή την «Ιστορία του Βυζαντίου» του Timothy E. Gregory ή για το «Quantum markets». Αμφιβάλω αν και μόνο σαν σκέψη έχει περάσει στο κάθε παιδάκι που αυτοαποκαλείται κριτικός βιβλίου ότι αυτό είναι μέσα στις υποχρεώσεις του για να καλείται κριτικός βιβλίου.

Πάμε ένα βήμα παρακάτω, γιατί η απάντηση θα μπορούσε να ήταν, εγώ είμαι κριτικός που ειδικεύομαι στο ρομαντικό μυθιστόρημα. Πως λεμέ, δεν είμαι φυσικός αλλά αστροφυσικός, κάπως έτσι. Αλλά ας το δεχτώ. Το 2016 , διάβασα τρία ελληνικά βιβλία που οι μεν εκδοτικοί τα κατατάσσουν στα «κλασσικά», οι δε «κριτικοί» στα αριστουργήματα. Προσοχή, δεν θα σταθώ καθόλου στην κακοποίηση της ελληνικής γλώσσας που πράττουν κατά συρροή συγγραφέας και διορθωτής (αν υπήρξε) αλλά θα περάσω απ' ευθείας στην ιστορία και στο νόημα.

Στην πρώτη ιστορία, ερωτική και πολύ ταραγμένη. Η ηρωίδα ζει στο τέλος

της δικτατορίας και οι πιο έντονες στιγμές είναι με φόντο την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Το 1974! Φθινόπωρο. Εγώ έχω αναμνήσεις για αυτή την ιστορική στιγμή που δεν είναι καθόλου μα καθόλου φανταστική, έχει καταγραφεί στην ελληνική ιστορία σαν γεγονός και έγινε το 1973 και μάλιστα στις 15-17 Νοέμβριου, όχι έτσι αόριστα το φθινόπωρο, ούτε η προσοχή κανενός στην Αθήνα δεν ήταν στραμμένη στα καφέ φθινοπωρινά φύλλα. Στο τρίτο κεφάλαιο το πέταξα στα σκουπίδια και το εννοώ. Η συγγραφέας δεν είχε ζήσει το Πολυτεχνείο (παρόλο ότι η ηλικία της δεν το δικαιολογεί) αλλά δεν είχε κάνει ούτε την τυπική έρευνα πριν το γράψει. Χαρακτηρισμός γι' αυτήν και το βιβλίο της; Ηλίθια και ηλίθιο! Για τους αυτοαποκαλούμενους Έλληνες «κριτικούς»; Αριστούργημα!

Δεύτερη περίπτωση. Εδώ έφτασα μόνο στο δεύτερο κεφάλαιο. Ο λόγος γιατί ο αυτοκράτορας Μάξιμος δεν ήταν ο αυτοκράτορας που εκπαίδευσε τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο. Υπήρξε πράγματι βυζαντινός αυτοκράτορας με το όνομα Μάξιμος, μόνο που έζησε και κυβέρνησε το Βυζάντιο 1200 χρόνια πριν τον Παλαιολόγο. Η συγγραφέας μάλλον εμπνεύστηκε από την ταινία Μονομάχος. Οι Βυζαντινοί δεν αποκαλούσαν τους εαυτούς τους και την αυτοκρατορία τους Βυζαντινή, αυτός είναι ένας νεοτερισμός από τους δυτικούς ιστορικούς του 19ου αιώνα και έγινε για να χωρίσουν την περίοδο από την Παπική Ρωμαϊκή αυτοκρατορία που στηνόταν τότε. Το Βυζάντιο τότε ήταν και ελέγετο Ρωμαϊκή αυτοκρατορία γιατί ήταν η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία με διαφορετική πρωτεύουσα. Η βυζαντινή συνωμοσία είναι στην ουσία βρισιά, κάτι αρνητικό και δείχνει την αντιπάθεια που είχε η δύση προς το Βυζάντιο κι όχι ερωτικό παιχνίδι. Είπαμε, στην εισαγωγή του δευτέρου κεφαλαίου έφτασα. Το πέταξα. Για τους «κριτικούς» ήταν μεγαλούργημα ιστορικής λογοτεχνίας!

Τρίτο μεγαλούργημα δεν έφτασα ούτε στην τρίτη σελίδα όταν η συγγραφέας με ενημέρωσε ότι ο Κεμάλ ήταν στη Σμύρνη κατά την σφαγή και μάλιστα έδινε και εντολές πίνοντας καφέ, και μέσα σε αυτά αξιωματικός του ερωτευόταν ελληνοπούλα. Α, κι ο Βενιζέλος κάπνιζε την πίπα του στο μπαλκόνι περιμένοντας αναμετάδοση από το CNN.

Όλα αυτά οδηγούν σε ένα πράγμα που ο κριτικός βιβλίου έχει την υποχρέωση να αναγνωρίσει πριν προτείνει ένα βιβλίο. Στο τι θα δώσει αυτό το βιβλίο στον αναγνώστη. Αν αυτό που θα δώσει είναι διασκέδαση, λυπάμαι αλλά

καλύτερα να του προτείνει να διαβάσει ένα Τιραμόλα, να γελάσει και λίγο, ή καμιά ταινία με τον Ράμπο. Ακόμα κι αυτά θα τον διασκεδάσουν περισσότερο από ένα βιβλίο σαν αυτό που οι πολίτες της Κωνσταντινούπολης όταν συναντιόντουσαν έλεγαν: «γεια σου ρε Βυζαντινέ, τι κάνεις; Είσαι για μια βυζαντινή συνομωσία;»

Η ιστορία ενός βιβλίου πρέπει να προσφέρει πολύ περισσότερα από την πρόσκαιρη διασκέδαση. Πρέπει να προσφέρει γνώση, να του διεγείρει το συναίσθημα με διάρκεια κι όχι μόνο όσο κρατάει η ανάγνωση, να γίνει ανάμνηση και κομμάτι των εμπειριών του αναγνώστη. Τα καλά βιβλία είναι αυτά που όσα χρόνια κι αν έχουν περάσει από τότε που τα διαβάσατε, έχουν παραμείνει σαν μια ζεστή ανάμνηση που μάλιστα μπορείτε μέσα στο μυαλό σας να ψηλαφίσετε.

Όλα αυτά πρέπει να τα έχει υπ' όψιν του ο κριτικός βιβλίου και να έχει τις γνώσεις μετά από πολύ διάβασμα να τα εντοπίσει. Γιατί αυτός όχι απλά θα προτείνει στον αναγνώστη τι να διαβάσει, αλλά θα τον εκπαιδεύσει και για το πώς θα το διαβάσει. Βλέπετε, ο κριτικός βιβλίου δεν είναι ο ενδιαμέσος μεταξύ εκδότη και αναγνώστη, ο κριτικός βιβλίου είναι αυτός που θα εκπαιδεύσει τον αναγνώστη να επιλέγει βιβλίο και θα του αναλύσει τους λόγους που θα μπορούσε να το κάνει. Η τελευταία επιλογή πάντα ανήκει στον ίδιο τον αναγνώστη. Αυτό όμως είναι ένα άλλο θέμα που συχνά ξεχνάνε οι νεοφώτιστοι του διαδικτύου, θεωρώντας εαυτούς ...ειδικούς.

Κλείνοντας, αν και πολύ φοβάμαι ότι θα μπορούσα να γεμίσω αρκετές ακόμα σελίδες, θα πρέπει να καταλάβουμε ότι η κριτική βιβλίου και ειδικά ο κριτικός βιβλίου δεν είναι το ίδιο με αυτόν που παρουσιάζει ένα βιβλίο αναφέροντας και την προσωπική του γνώμη συχνά επιβεβλημένη από κουρτίνες εκδοτικών για ψλικάτζιδικά κέρδη. Η σχέση ενός κριτικού βιβλίου με έναν από αυτούς που παρουσιάζουν βιβλία και αυτοονομάζονται κριτικοί, είναι η σχέση που έχει ένα λουλούδι με ένα παράσιτο. ■

Βιβλιοκριτικός , αυτός ο άγνωστος...

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Η ραγδαία αύξηση της χρήσης του διαδικτύου στην Ελλάδα έχει φέρει μεγάλες αλλαγές τα τελευταία χρόνια και στο χώρο του βιβλίου. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αντικαταστήσει κατά πολύ τη δύναμη των ένθετων στις εφημερίδες και τα περιοδικά, καθώς η πληροφορία αναζητείται εύκολα, από πολλά και ποικίλα μέσα (υπολογιστές, κινητά, tablets), ενώ παρέχεται άμεσα και ανά πάσα στιγμή. Στο facebook οι ομάδες βιβλίου γνωρίζουν τεράστια άνθιση, και οι απανταχού βιβλιόφιλοι έχουν τη δυνατότητα ν' ανταλλάσουν απόψεις, να γνωρίζουν καινούριους τίτλους και να μαθαίνουν πρώτοι νέα για τους συγγραφείς και τα υπό έκδοση πονήματά τους.

Ένα από τα θέματα που μονοπωλεί συχνά το ενδιαφέρον των μελών αυτών των ομάδων είναι, αν μπορεί ο οποιοσδήποτε να φέρει αβίαστα τον τίτλο «βιβλιοκριτικός» και να δημοσιεύει σε διαδικτυακά ή έντυπα μέσα, την άποψή του για ένα βιβλίο. Δύσκολο ερώτημα με πολλές παραμέτρους και αντιφατικές γνώμες.

Άραγε τι είναι κριτική; Σύμφωνα με το λεξικό, ορίζεται ως η «η τεκμηριωμένη κρίση που εκφέρεται ως αξιολόγηση έργων πνευματικής δημιουργίας». Κατά συνέπεια κάθε άνθρωπος που μπορεί εμπεριστατωμένα και με επιχειρήματα να υποστηρίξει την άποψή του για ένα βιβλίο, μπορεί να ασκήσει κριτική. Συνεπώς ο καθένας μπορεί να γίνει βιβλιοκριτικός;

Ναι. Ο κάθε αναγνώστης που ενθουσιάζεται κάθε φορά που αντικρίζει τα εξώφυλλα των βιβλίων σε ένα πάγκο, σ' ένα βιβλιοπωλείο, σ' ένα πολυκατάστημα, που αδημονεί για εκείνη τη στιγμή της ημέρας που θα καταφέρει να χαθεί στις σελίδες ενός μυθιστορήματος, που νιώθει ευτυχία μυρίζοντας και αγγίζοντας το χαρτί του, που αδυνατεί να το αφήσει από τα χέρια του (και ας χάνει πολύτιμες ώρες ύπνου), που η βιβλιοθήκη του αποτελεί το διαμάντι του σπιτιού του και που δεν νιώθει πλήρης αν δεν αγοράσει τουλάχιστον τρεις νέους τίτλους το μήνα (κι ας ξεπερνούν τα αδιάβαστα την ηλικία του και το οικονομικό ισοζύγιο «γέρνει επικίνδυνα»), μπορεί να εκφέρει την άποψή του. Ακόμα κι αν δεν έχει σπουδάσει το συγκεκριμένο αντικείμενο και δεν έχει εντυπώσει στα λογοτεχνικά ρεύματα της εκάστοτε εποχής, μπορεί να αρθρώσει λόγο και να νιώσει έντονα συναισθήματα, να δεθεί με τους χαρακτήρες, να μείνει εμβρόντητος από το αναπάντεχο φινάλε ή να κουραστεί από τις επαναλήψεις στις περιγραφές και να εκνευριστεί με την έλλειψη φαντασίας του συγγραφέα.

Αν είναι επαγγελματίας; Όχι δεν είναι. Είναι ένας απλός και ρομαντικός λάτρης των βιβλίων. Αν οφείλει να φέρει τον τίτλο «βιβλιοκριτικός»; Δεν είμαι σίγουρη ότι μπορώ να το απαντήσω με ένα «ναι» ή με ένα «όχι». Από την επαγγελματική μου εμπειρία όμως μπορώ να πω με απόλυτη σιγουριά ότι γνωρίζω αρκετούς συναδέλφους με πτυχίο και μεταπτυχιακά, οι οποίοι δυστυχώς στερούνται μεταδοτικότητας και φαντασίας, το ασκούν στείρα ως επάγγελμα, δεν επιμορφώνονται διαρκώς και δεν εναρμονίζονται με τις αλλαγές στην κοινωνία, εμμένοντας σε στερεότυπα παλαιότερων ετών. Συνεπώς η ύπαρξη αποδεικτικών για το αντικείμενο ενασχόλησής μας δεν συνεπάγεται την αντίστοιχη αυθεντία μας, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για την κριτική προσέγγιση πνευματικών έργων. Ειδικότερα στον τομέα των βιβλίων, οι σημαντικότεροι λογοτέχνες εντός και εκτός συνόρων, έτυχαν απογοητευτικών κριτικών την εποχής τους, και το έργο τους και η προσφορά τους στα γράμματα αναγνωρίστηκε με την πάροδο των χρόνων, συχνά και μετά θάνατόν. Ήταν άραγε αμόρφωτοι και ακαλλιέργητοι εκείνοι οι βιβλιοκριτικοί; Ασφαλώς και όχι.

Συνεπώς, γιατί έχει μεγαλύτερη βαρύτητα η γνώμη ενός κριτικού που έχει βαθιά γνώση του αντικειμένου, από έναν μορφωμένο αναγνώστη που έχει αφιερώσει ατελείωτες ώρες διαβάζοντας;

Είναι ειλικρινά ελάχιστες οι περιπτώσεις κριτικών με περγαμηνές, που οι απόψεις τους με έχουν βρει σύμφωνη. Δεν γνωρίζω αν υπάρχουν λόγοι που πολλές φορές εμφανίζονται διθυραμβικές κριτικές για βιβλία που δεν αντέχω να διαβάσω ούτε τις πρώτες τριάντα σελίδες (και ας έχω προσπαθήσει πολλάκις για να καταφέρω να κατανοήσω το μέγεθος του μεγαλείου που τόσοι και τόσοι εξυμνούν στα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα), αλλά φαντάζομαι ότι βασικό κριτήριο αποτελεί το γεγονός ότι δεν γίνεται όλοι να έχουμε τις ίδιες προτιμήσεις στον τρόπο γραφής. Αντίθετα

έχω ταυτιστεί απόλυτα με γνώμες απλών ανθρώπων που αναδεικνύουν με ένα εύληπτο κείμενο, γιατί τους μάγεψε το εκάστοτε βιβλίο και θέλουν να μοιραστούν αυθόρμητα τον ενθουσιασμό τους.

Κάθε φορά λοιπόν, που νιώθω την ανάγκη να μετατρέψω σε λέξεις όσα αισθάνθηκα κατά την ανάγνωση ενός βιβλίου, θα εξακολουθήσω να το κάνω. Απλά, κόσμια και με ειλικρίνεια. Δεν μπορώ να δηλώσω βιβλιοκριτικός, γιατί δεν είμαι. Είμαι εκπαιδευτικός και blogger (λόγω των αντίστοιχων πανεπιστημιακών σπουδών μου), και νιώθω μεγάλη ευτυχία που μπορώ να εκφράζομαι μέσα από τις αναρτήσεις μου για κάθε πόνημα που με αγγίζει, που μου προκαλεί έντονα συναισθήματα , που αφυπνίζει τη σκέψη μου και με παρασύρει στη μαγεία της φαντασίας. ■

Κριτική. Αυτή η δύσκολη λέξη.

TATIANA ΚΟΤΣΩΝΗ

Η χειρομορφή για τη λέξη κριτική στη νοηματική γλώσσα απεικονίζει τον δείκτη παρατεταμένο να σχίζει τον αέρα τρεις φορές. Είναι μια κίνηση δασκαλίστικη, σαν κάποιος να σου υποδεικνύει αυτά που πρέπει να κάνεις. Η λέξη κριτική στην νεοελληνική γλώσσα δεν είναι τυχαίο που σήμερα μοιάζει να έχει το ίδιο ακριβώς νόημα. Υπάρχουν πολλές λέξεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να περιγράψουν αυτό που πρέπει να είναι μια κριτική. Μια προσωπική άποψη, μια εμπειριστατωμένη θεώρηση, σκέψεις και παρατηρήσεις πάνω στο τάδε έργο. Άποψη σύμφωνα με το εξαιρετικά δημοφιλές ρητό έχουν όλοι σήμερα και αν παρατηρήσετε η εμπειριστατωμένη θεώρηση είναι μια φράση εξαιρετικά πομπώδης που δηλώνει ότι ο κριτής πήρε πολύ σοβαρά το έργο του. Όμως οι σκέψεις και οι παρατηρήσεις είναι σχεδόν πάντα ευπρόσδεκτες. Κάποιος διάβασε το έργο σου και σκέφτηκε και παρατήρησε και σε τιμά ιδιαίτερα που μπήκε σ' αυτή τη διαδικασία, έστω κι αν απογοητεύτηκε από εσένα. Οι σκέψεις του και οι παρατηρήσεις του ίσως σε βοηθήσουν να γίνεις καλύτερος την επόμενη φορά.

Οι κριτικές, όπως πιθανόν να έχετε παρατηρήσει, χωρίζονται σε καλές ή κακές, καλοπροαίρετες ή κακοπροαίρετες, αυστηρές ή όχι και τόσο αυστηρές. Γενικά δίπλα από μία κριτική μπορούν να μπουν πολλά προσδιοριστικά επίθετα. Ωστόσο κανένα δεν μπορεί να ανακουφίσει την αγωνία του κρινόμενου. Αν νομίζετε πως μια κακή κριτική είναι πρόβλημα γιατί μπορεί να κλονίσει την αυτοπεποίθηση κάποιου ίσως και να έχετε δίκιο αλλά μπορεί και να κάνετε λάθος. Για παράδειγμα εγώ. Για το πρώτο μου βιβλίο που εκδόθηκε, έλαβα από παντού εξαιρετικές κριτικές. Δεν υπήρξε ούτε μία αρνητική. Οπότε μου συνέβη το εξής. Δυσκολεύτηκα τρομερά να ξαναγράψω οτιδήποτε. Πάντοτε στο μυαλό μου συνέβαινε ένας συσχετισμός. Μια μοιραία σύγκριση. Κι αν αυτά που είχα τώρα να πω δεν ήταν τόσο σπουδαία ή αν δεν ήταν καλά ειπωμένα; Κι αν δεν είχα το ταλέντο που τόσο εξυμνήθηκε; Κι αν η επόμενη φορά ήταν μια σκέτη απογοήτευση; Κι αν; Κι αν;

Τόσα πολλά αν, τόσο μεγάλη αίσθηση ευθύνης να διατηρήσω τις αρχικές εντυπώσεις για το άτομο μου, που τελικά ξέχασα για ποιον λόγο έγραφα εξ αρχής. Εγώ έγραφα για να επικοινωνήσω. Κατέθετα τις λέξεις μου στο χαρτί όπως δεν μπορούσα να το κάνω κατα πρόσωπο. Δεν ξέρω αν θα μου περάσει ποτέ αυτός ο φόβος, πως αφού γράφω γι' αυτό που είμαι δεν κρίνονται απλά οι λέξεις μου αλλά κρίνομαι εγώ η ίδια. Κρίνεται η Τατιάνα Κοτσώνη, η προσωπικότητα και τα συναισθήματα της. Πολλοί που γράφουν κριτικές, υπογραμμίζουν πως δεν κρίνουν τον συγγραφέα αλλά το έργο του. Ειλικρινά όμως δεν ξέρω σε ποιο βαθμό είναι δυνατόν να διαχωριστούν αυτά τα δύο. Μα θα μου πείτε επίσης, θα ήταν καλύτερα αν έγραφαν για το βιβλίο σου κακές κριτικές; Δεν ξέρω. Νομίζω πάντως πως αυτοί που κρίνονται αρνητικά τις περισσότερες φορές πεισμώνουν και προσπαθούν να γίνουν καλύτεροι. Γενικά δεν ξέρω αν τελικά είναι χρήσιμες ή όχι οι κριτικές.

Το μόνο για το οποίο είμαι σίγουρη είναι πως από την ώρα που αποφάσισες να εκτεθείς, οπωσδήποτε θα κριθείς. Οπότε παίρνεις βαθιά ανάσα και βουτάς στο νερό και κολυμπάς απέναντι στα κύματα, τότε μαζί με το ρεύμα πότε αντίθετα από αυτό. ■

Έκθεσις ιδεών.

Θέμα: Βιβλιοκριτική.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Πρόλογος.

Ο άνθρωπος κατά τη μακραίωνη ιστορία του πάνω στη γη, (αυτό είναι κλισέ και το γράφω από τη 2^α γυμνασίου σε ΟΛΕΣ τις εκθέσεις μου!)

πέρασε από διάφορα στάδια εξέλιξης της επικοινωνίας με τον συνάνθρωπό του.

Στην αρχή υπήρχε η συνεννόηση με νοήματα και ίσως φθόγγους.

Μετά, πολύ αργότερα, δημιούργησε μικρές λέξεις, δείχνοντας ένα αντικείμενο και βάζοντας ένα ή δυο φθόγγους-συλλαβές μαζί.

(Τα υποθέτω όλα αυτά, δεν είμαι ...ανθρωπολόγος, αλλά και ανθρωπολόγος να ήμουν, θα μπορούσα να είμαι σίγουρος πώς ακριβώς ξεκίνησε η συνεννόηση των ανθρώπων μέσω πολύπλοκων συνδυασμών των φθόγγων -συλλαβών;)

Π.χ. Έδειχνε μια σπηλιά και έλεγε: σπή-λιά, (η ... γνωστή σπηλιά που έμεναν οι πρωτόγονοι) για να μην αρχίσω από τις λέξεις της μιας συλλαβής και μας πάρει η μέρα!

-Ναι μεγάλε, από εκεί που ξεκίνησες να γράψεις για τη βιβλιοκριτική, όχι η μέρα, αλλά κάνα δυο χρόνια θα μας πάρει. ΣΥΝΤΟΜΕΥΕ, έχουμε και δουλειές!

-Το συντομεύω, ΟΚ!

Φτάνουμε λοιπόν στην εποχή που ο άνθρωπος κατάφερε να κωδικοποιήσει αυτούς τους συνδυασμούς των φθόγγων και να δημιουργήσει τις γλώσσες. Να είναι κοινές οι λέξεις για να τις λέει, ακόμα κι αν δεν δείχνει αυτό που ...ξεστομίζει, κι ο συνομιλητής του να καταλαβαίνει για τι πράγμα μιλάει. Λε-φτά!

Ουπς!

Αυτή ίσως ή πιο κατανοητή λέξη παγκοσμίως!

-Κάναμε άλμα! Ούτε η Κατερίνα Στεφανίδη, η ελληνίδα πρωταθλήτρια του επί κοντώ, δεν πηδά τόσο πολύ σε τόσο λίγα δευτερόλεπτα!

-Αφού ο άλλος μου λέει να το συντομεύω το πράγμα.

-Ναι, αλλά ακόμα είσαι στον πρόλογο μην πηδάς τόσο, θα πάθουμε κάνα λουμπάγκο!

-ΟΚ.

Αφού έγινε αυτή η κωδικοποίηση και κατάφεραν να συνεννοηθούν οι πρώτοι άνθρωποι στη γη χωρίς νοήματα μεταξύ τους και χωρίς να δείχνουν ...εικονίδια, άρχισε η πιο πολύπλοκη χρήση της γλώσσας.

Να γράφονται ας πούμε συμφωνίες μεταξύ τους, όπως τα συμβόλαια στα ιερογλυφικά.

Για μένα βέβαια, τα συμβόλαια ακόμα και τώρα, παρόλο που είναι γραμμένα στα νέα ελληνικά, μου μοιάζουν με την επιγραφή του Δισπηλιού του 5260π.χ. που δεν έχει αποκωδικοποιηθεί ακόμα, αλλά μην το κάνουμε θέμα.

Μετά, αφού χρησιμοποίησαν τη γραφή για πρακτικούς λόγους, κάποιος, ποιος να ξέρει τώρα ποιος, δεν υπήρχε και FB τότε, αποφάσισε να την χρησιμοποιήσει για ψυχαγωγικούς λόγους. Να γράψει δηλαδή, εκτός από συμφωνίες και ανακοινώσεις (ρεπορτάζ!), κάτι για να ψυχαγωγήσει το «κοινό».

Προέκυψαν έτσι πάρα πολλά κείμενα αρχαίων συγγραφέων παγκοσμίως με προεξάρχοντα τα κείμενα των Ελλήνων που ΤΟΤΕ είχαν έναν εξαιρετικό πολιτισμό.

Υπήρχαν ψυχαγωγικά κείμενα, διασκεδαστικά κείμενα (δεν είναι το ίδιο, είναι σα να συγκρίνουμε το Χατζιδάκι με το Θεοφάνους, ένα πράγμα), «λογοτεχνικά» δηλαδή, αν τα βάλεις όλα σ' ένα τσουβάλι, και φιλοσοφικά κείμενα.

Χοντρά – χοντρά όλο αυτό.

-Αν δεν το ξέρεις το θέμα, τι στο διάολο θες και ασχολείσαι ρε μεγάλε;
-Άσε να πουλήσουμε και λίγη μούρη ρε αδερφέ, μπορεί να τσιμπήσουν κάποιοι, να με πάρουν σοβαρά, να δηλώσω κριτικός λογοτεχνίας και να μου δώσουν στήλη!

-Η μοναδική στήλη που μπορείς να πάρεις είναι καμιά στήλη άλατος!

-Έλααα, κρύβε λόγια σε παρακαλώ.

-Έχετε ξεφύγει απ' το θέμα κύριε Καλατζή. Δεν θα βαθμολογηθεί το γραπτό αν συνεχίσετε έτσι.

-Τώρα ποιος μιλάει; δεν έχω και καλό σήμα εδώ, τα κινητά μου γαμώτο.

-Συνεχίστε παρακαλώ, είμαι περίεργος πού θα το καταλήξετε.

-Άλλος αυτός, τρίτος! Ε, ρε συνακροάσεις! Μ' αρέσει που μας παραμυθιάζανε πως η ψηφιακή τηλεφωνία δεν έχει συνακροάσεις. Θα πάρω το μηδέν!

Μηδένα προ του τέλους μακάριζε.

Αυτή η φράση έμεινε γιατί ακριβώς υπήρχε, όταν ειπώθηκε απ' το Σόλωνα, η γραφή!

Κυρίως θέμα:

Το 1455 ο Γουτεμβέργιος τύπωσε 180 αντίτυπα της Βίβλου στο τυπογραφείο που είχε κατασκευάσει. Εφηύρε την τυπογραφία το παλικάρι. Και έβγαλε έτσι στην ανεργία εκατοντάδες χιλιάδες γραφιάδες που έκαναν τις αντιγραφές των κειμένων με καλλιγραφικά γράμματα στο χέρι.

Άνεργος τόσος κόσμος!

Τς, τς, τς, τς!

Δεν θέλω να σκέφτομαι τι μπούλινγκ έφαγε από της συνδικαλιστές της εποχής.

Αφού να φανταστείτε πως στην Ελλάδα του 2012 (κάπου εκεί) υπήρχαν ψήγματα τέτοιου συνδικαλισμού, για να μην χάσουν τη δουλειά τους οι ... χειρογραφιάδες και μάλιστα ΜΕΣΑ στην ελληνική αστυνομία!

Όταν πήγα να πάρω αντίγραφο του βιβλίου συμβάντων για ένα τρακάρισμα που είχα κάνει, από το οικείο αστυνομικό τμήμα, έκανα την αίτηση και μου είπαν να πάω να το πάρω σε 5 μέρες!

Γεμάτος περιέργεια ρώτησα:

-«Πέντε μέρες για μια φωτοτυπία;»

-«Τι φωτοτυπία κύριε», μου είπε η αστυνομικός που ήταν καθισμένη σε ένα γραφείο μ' ένα τεράστιο βιβλίο μπροστά της, το οποίο είχε γραμμένα, χειρόγραφα, ΟΛΑ τα καθημερινά συμβάντα. Τους έφερναν τα συμβάντα γραμμένα οι περιπολούντες μπάτσοι και τα αντέγραφαν σ' αυτό το βιβλίο.

-«Αντιγράφουμε το συμβάν από αυτό το βιβλίο εφ' απλού χάρτου με στυλό διαρκείας!»

Αυτό που θα έπαιρνα στα χέρια μου εγώ για την ασφαλιστική εταιρεία, ήταν το ...τρίτο αντίγραφο!

Λύγισαν τα πόδια μου. και κρατήθηκα απ' το γραφείο, γιατί μου ήρθε ένας ντουβρουτζάς. Στην ελληνική αστυνομία δεν είχε περάσει ακόμα, από την άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) η εφεύρεση της τυπογραφίας, του φωτοτυπικού τουλάχιστον!

Φαίνεται ότι ο συνδικαλισμός τελικά λειτουργεί πολύ καλά, ακόμα και σε χώρους που θεωρητικά θα έπρεπε να μην υπάρχει καν.

-Είσαι κομμουνιστής;

-Ορίστε;

-Λέω, είσαι κομμουνιστής;

-Όχι, ρε-φορμιστής είμαι.

-Ε; Μη μου λες εμένα ρε!

-Άσε, ξέχνα το.

Από κει και πέρα, όταν ο Γουτεμβέργιος τα έκανε όλα πουτ@να με τη γ@μωανακάλυψή του, σιγά-σιγά, έφτασε ο καιρός οι μισοί άνθρωποι να γράφουν, και να περιμένουν από τους άλλους μισούς, που στο πίσω ... μισό μέρος του μυαλού τους θα ήθελαν να γράψουν, να διαβάσουν τα γραφόμενά τους!

Ουπς!

Ξεχάσαμε αυτούς, τους ...ουδέτερους, που προτείνουν-επιλέγουν τα γραφόμενα (συνήθως βιβλία) από τους πρώτους μισούς στους δεύτερους, (wannabe συγγραφείς επίσης) για να τα διαβάσουν.

Αυτοί είναι βγαλμένοι απ' τα ...κόκκαλα (σαν τον εθνικό ύμνο) των

δεύτερων.

Wannabe συγγραφείς!

ΟΙ κριτικοί.

-«ΟΧΙ Κρητικοί κυρία μου!»

Ε, ρε γλέντια!

Τις προάλλες, κάπου διάβαζα μια κριτική για το «1984» του George Orwell. Στο βιβλίο, έλεγε ο ...κριτικός, ότι ο Μεγάλος Αδελφός είναι το ... κομμουνιστικού τύπου σύστημα, το οποίο παρακολουθεί τους πάντες και τα πάντα!

-Ε, μα είστε κομμουνιστής τελικά!

-Εγώ; Ο Orwell είναι κομμουνιστής!

-Πώς είναι κομμουνιστής αφού κατακρίνει στο βιβλίο του τον κομμουνισμό!

-Να ρωτήσουμε τον κριτικό.

-.....

Ουφ, τον αποστόμωσα!

Τώρα για να πούμε και του στραβού το δίκιο, οι κριτικοί στην Ελλάδα πρέπει να υπάρχουν.

Πώς αλλιώς θα ξέρεις τι βιβλίο να ΜΗΝ αγοράσεις και να προσπαθήσεις να ενημερωθείς από τρίτες πηγές, να το συζητήσεις με φίλους ας πούμε, ποιο να αγοράσεις τελικά;

Επίλογος

Νομίζω πάντως, πως τελικά έχει έρθει η ώρα.

Με την έλευση της ψηφιακής τεχνολογίας, που απλοποίησε την επικοινωνία και τείνει να καταργήσει το χάρτινο βιβλίο και να τα κάνει όλα ψηφιακά.

Με τον απίστευτα μεγάλο αριθμό πληροφοριών που υπάρχουν στο διαδίκτυο.

-Κάπου διάβαζα πως οι πληροφορίες που δέχεται ένας σημερινός άνθρωπος σε ένα χρόνο είναι όσες δεχόταν ένας αντίστοιχος άνθρωπος των αρχών του 18^{ου} αιώνα σε όλη του τη ζωή ή κάτι τέτοιο τέλος πάντων-

Συνεπακόλουθα, με τον τόσο μεγάλο όγκο βιβλίων και με την καθοδήγηση των έμμισθων κριτικών, στο τι να διαβάζουμε, το όμορφο σύστημά μας επιτυγχάνει σχεδόν το ίδιο αποτέλεσμα που πετύχαινε και το προ Γουτεμβέργιου σύστημα.

Ο σκοταδισμός του μεσαιώνα.

Να κρατήσει την πραγματική γνώση κρυφή.

Ο Μακιαβέλι δεν πέθανε ποτέ.

Κρύβεται πάντα πίσω απ' τις «αγαθές» και ...άμωμες προθέσεις.

Νομίζω πως τελικά έχει έρθει η ώρα.

Με το παραθυρικό σύστημα των windows ή του mac, να ξαναπεράσουμε στον αρχικό τύπο γραφής των προγόνων μας. Με τη βοήθεια του κέρσορα στον υπολογιστή να φέρουμε πίσω τη γραφή στο ...εικονιδιακό σύστημα! Και να ονομάσουμε τη νέα, παγκόσμια γραφή, προτείνω, σφηνοειδή-εικονιδίου!

Μπορεί έτσι να γλυτώσουμε και απ' τους «κριτικούς»!

Η ζωή ούτως ή άλλως ένας κύκλος είναι...

Είμαι σίγουρος πως κάποια στιγμή κάποτε θα επιστρέψουμε και πάλι στο να δείχνουμε εικονίδια, όπως οι πρόγονοί μας.

Εδώ επέστρεψε στη μόδα, το παντελόνι καμπάνα! ■

Κριτική

Μια Προσωπική Υπόθεση

ANDY

Για να είμαι απολύτως ειλικρινής, δε διάβαζα ποτέ κριτικές βιβλίων.

Γι αυτό και όταν έγραψα την πρώτη δική μου για ένα αγαπημένο βιβλίο, αναρωτιόμουν αν θα την διάβαζε κανείς.

Η αίσθηση που είχα γι αυτές ήταν ότι επρόκειτο περισσότερο για μια διαφημιστική προώθηση προϊόντος και λιγότερο για μια «αντικειμενική» ή τουλάχιστον μια αδέσμευτη άποψη. Κάτι σαν το κολλαγόνο στο «Ε» ένα πράγμα δηλαδή !

Έχω και μια έμφυτη να μην την πω αντιπάθεια, ας την πω επιφυλακτικότητα για τους επαγγελματίες κριτικούς παντός είδους....

Η υποδοχή που μου επιφυλάχθηκε μπορώ να πω ότι ήταν θερμότερη ακόμα και από τις πιο αισιόδοξες προσδοκίες μου...

Σιγά σιγά λοιπόν μπήκα σε αυτό το τριπάκι και άρχισα να διαβάζω κριτικές, κατά κύριο λόγο στο διαδίκτυο και κατά κανόνα γραμμένες από ανθρώπους που η σχέση τους με το βιβλίο δεν ήταν αυστηρά επαγγελματική αλλά περισσότερο ερωτική. Ανθρώπους που δεν έχουν την ανάγκη ούτε την υποχρέωση να κολακέψουν κανέναν, ούτε εκδοτικό οίκο ούτε συγγραφέα.

Ανθρώπους που μου απέδειξαν ότι τόσο καιρό σκεφτόμουν λάθος.

Μια κακή κριτική σε εμένα προσωπικά δε λειτουργεί αποτρεπτικά όπως και μια θετική δε με ωθεί να αγοράσω σώνει και καλά ένα βιβλίο αφού αυτό, έχει τόσες πτυχές όσες και οι αναγνώστες που θα το διαβάσουν, όμως διευρύνει την οπτική μέσα από την οποία βλέπω ένα βιβλίο.

Αυτοί οι ερασιτέχνες κριτικοί λοιπόν, μου μιλούν για τις συγκινήσεις που τους πρόσφερε ένα βιβλίο χωρίς να έχουν στο μυαλό τους ένα σύστημα κανόνων του πώς γράφεται ένα άρτιο βιβλίο.

Μου μιλούν για το πόσο τους άρεσε ή δεν τους άρεσε και για ποιο λόγο, χωρίς να έχουν κατά νου παγκόσμιες σταθερές αλλά μόνο το προσωπικό τους αισθητήριο.

Δεν προσπαθούν να αφορίσουν αλλά να μοιραστούν με άλλους εραστές της ανάγνωσης τη δική τους γνώμη, να θέσουν τα δικά τους ερωτήματα και προβληματισμούς, χωρίς να χρησιμοποιούν κατ'ανάγκη βαρύγδουπες αναλύσεις και επιτηδευμένες εκφράσεις, και στην τελική να κριθούν και αυτοί με τη σειρά τους από τους αναγνώστες.

Η κριτική εξάλλου είναι προσωπική υπόθεση όπως έλεγε και ο Σόμερσετ Μομ. ■

Μπουκίτσες με αεροπλανάκι

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

α πήγαινε ποτέ κάποιος να δει μια ταινία αν γνώριζε ότι θα είναι μέτρια, ασυνάρτητη, με κακό διάλογο, απαράδεκτη ηθοποιία και ρηχούς χαρακτήρες; Ναι, θα πήγαινε και απόδειξη είναι τα εισιτήρια που έκοψαν οι «50 αποχρώσεις του γκρι». Γιατί όμως;

Για να σας προλάβω, όχι, δεν είναι επειδή έχει γυμνό και σεξ. Αν ήταν έτσι για μια ταινία χωρίς υπόθεση, τότε οι τσόντες με υπόθεση θα ξεπερνούσαν σε εισιτήρια τον «Πόλεμο των άστρων». Ο πραγματικός λόγος που τόσες χιλιάδες άνθρωποι είδαν μία κακή ταινία, ήταν επειδή ήξεραν ότι δεν θα βαρεθούν. Μπορούσαν να σχολιάζουν άφοβα κατά τη διάρκεια της ταινίας, να συζητάνε με όλους τους υπόλοιπους που έχουν δει την ταινία, σπάει και η μονοτονία με λίγο γυμνό ανά διαστήματα και, αν σε κάποια σημεία δεν άντεχαν καθόλου, μπορούσαν να τσεκάρουν το κινητό τους χωρίς να χάσουν κάποια σημαντική σκηνή.

Το ίδιο ακριβώς ισχύει και με τα βιβλία. Ευτυχώς ή δυστυχώς, για τον περισσότερο κόσμο ο κυριότερος

λόγος για να διαβάσει ένα βιβλίο δεν είναι ούτε τα συναισθήματα που θα νιώσει, ούτε τα μέρη που θα ταξιδέψει, ούτε τα όσα θα μάθει, αλλά το ότι δεν θα βαρεθεί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα άλλωστε είναι τα αντίτυπα που πούλησαν οι «50 αποχρώσεις του γκρι» μαζί με όλες τις συνέχειές τους. Και είναι απόλυτα λογικό αν σκεφτεί κανείς τον τρόπο που προωθείται το καθένα.

Τι είναι πιο αποδοτικό: μία τηλεπερσόνα με κοντή φουστίτσα που μας περιγράφει πόσο ερεθίστηκε από τις «50 αποχρώσεις του γκρι», ή κάποιος που με σοβαρότητα μιλάει για τον τρόπο που τον άγγιξε ο διαχρονικός εσωτερικός μονόλογος του Χόλντεν Κόλφιλντ στον «Φύλακα στη σίκαλη»;

Αν όμως λέγαμε για τον «Φύλακα στη σίκαλη» ότι είναι το βιβλίο που κουβαλούσαν πάνω τους διάσημοι δολοφόνοι, όπως αυτός του Τζον Λένον, ο δολοφόνος της Ρεμπέκα Σάφερ και ο (παραλίγο) του Ρόναλντ Ρίγκαν; Τότε το βιβλίο ξαφνικά αποκτά πολύ περισσότερο ενδιαφέρον.

Ο ρόλος λοιπόν των κριτικών βιβλίου δεν είναι μόνο να είναι αντικειμενικοί και ειλικρινείς. Ο ρόλος τους είναι σχεδόν ιερός. Πρέπει να πείσουν τους υποψήφιους αναγνώστες να απομακρυνθούν από εμπορικές παγίδες όπως οι «50 αποχρώσεις του γκρι» και να τους κατευθύνουν προς βιβλία που πραγματικά αξίζουν αλλά φαίνονται δυσπρόσιτα.

Το πρόβλημα είναι όπως στα παιδιά που δεν θέλουν να δοκιμάσουν το φαγητό τους. Μπορεί κάποια εξαιρετικά βιβλία να μας φαίνονται βαρετά, μέχρι να τα ανοίξουμε και να διαπιστώσουμε ότι τελικά μας αρέσουν. Αυτό που μας λείπει είναι η μαμά να μας κάνει την μπουκιά αεροπλανάκι για να πάρουμε μια γεύση από κάτι που ξέρει ότι θα μας αρέσει. ■

Βιβλίο

ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ρόλος του Κριτικού

TOM PAYNE

«**Μ**η γράφεις αηδίες.» Αυτό ήταν που τόνισε η Julia Gillard, πρωθυπουργός της Αυστραλίας, ως την κυριότερη από τις ευθύνες στη δημοσιογραφία. Μιας και όλες πια οι εφημερίδες βρίσκονται υπό έλεγχο, είναι καλό να θυμηθούμε λίγο τα καθήκοντα ενός κριτικού λογοτεχνίας. Όταν δούλευα στην Daily Telegraph για τη στήλη των βιβλίων, μερικές από τις ερωτήσεις που προσπαθούσαμε να απαντήσουμε ήταν οι εξής: Μπορεί ο κριτικός να γράφει σε πρώτο πρόσωπο; Μπορεί να γράφει πιο ελεύθερα κι όχι αυστηρά με επισημότητα; Να λέει για παράδειγμα «στ' όνομα» αντί για «στο όνομα»; Αξίζει ένας κριτικός να αναφέρει το τι κάνει στη ζωή του όταν δεν κρίνει βιβλία;

Όλα αυτά τα ερωτήματα καταλήγουν στο ίδιο συμπέρασμα: Η κριτική έχει γίνει πλέον υπόθεση προσωπική, και το «χαλάρωμα» των κανόνων έχει συμβάλει σ' αυτό. Ακόμα κι έτσι όμως, πρέπει να υπάρχει κάποιος βασικός κανόνας, ο οποίος θα μπορούσε να έχει συνοψιστεί στο εξής: Μην κάνεις λάθος. Ίσως λιγότερο αυστηρός κανόνας από της Gillard, αλλά μάλλον δυσκολότερος να τηρηθεί.

Αυτό που πρέπει να θυμόμαστε είναι πως οι κριτικοί - αν και πολύτιμες οι απόψεις τους- αυτό που κάνουν τελικά είναι να αξιολογούν και να παραθέτουν πληροφορίες. Και μια «πολύ ανεπτυγμένη αίσθηση των γεγονότων» είναι όπως έχει πει και ο T.S. Eliot, αυτό που χρειάζεται ένας καλός κριτικός.

Στο ίδιο δοκίμιο «Η λειτουργία της κριτικής» (1923), έγραψε πολύ σαρκαστικά γι αυτούς τους κριτικούς που λαμβάνουν υπόψη τους μόνο τα δικά τους συναισθήματα: «Γιατί να έχεις αρχές, όταν έχεις εσωτερική φωνή;» Πολύ ξεκάθαρα αντέκρουε το φαινόμενο κριτικής αναγνώστων, μια αρένα όπου το όριο μεταξύ βλακειάς και ανακρίβειας γίνεται όλο και πιο ασαφές.

Η κριτικές αναγνώστων έφεραν στην επιφάνεια την πρόσφατη και πολύ διαδεδομένη άποψη πως η κριτική πέθανε. Βασικά, μου άρεσαν οι κριτικές των αναγνώστων. Τουλάχιστον μου άρεσαν, μέχρι που έγραψα βιβλίο. Τότε ανακάλυψα πως πολλοί αναγνώστες ήταν λάθος στις απόψεις τους και συνεπώς έγραφαν βλακείες. Μάλιστα κάποιος έγραψε κάποτε για το βιβλίο μου «το παράτησα μετά τη 10^η σελίδα». Προφανώς αυτό ήταν δήλωση έλλειψης ενδιαφέροντος.

Αν η κριτική βιβλίου βασίζεται όλο και περισσότερο στην προσωπική ανταπόκριση του κριτικού προς το συγγραφέα, οι κριτικές των αναγνώστων το έχουν πάει στα άκρα, έτσι ώστε να μοιάζει πως το γράψιμο αφορά των αναγνώστη κι όχι τον συγγραφέα. Στις πιο τρελές περιπτώσεις είναι το να απορρίπτεις συγγραφείς επειδή θεωρείς πως τα βιβλία τους δεν έχουν γραφτεί για σένα.

Έχω τεστάρει αυτή τη θεωρία με ένα βιβλίο που αγαπώ ιδιαίτερα, το “The Golden Gate” του Vikram Seth. Ένας αναγνώστης έγραψε στο goodreads: «Φορές που έχασα το λεωφορείο στη στάση εξαιτίας του βιβλίου κι έπρεπε να περπατήσω για το σπίτι: Δύο.» Αυτό μου έμοιαζε περισσότερο με χαριτωμένο στάτους στο Facebook, παρά σαν αντικειμενική αναγνώριση του έργου.

Μου θύμισε επίσης και το ημερολόγιο της Μπρίτζετ Τζόουνς, όπου ένας ανταποκριτής λέει: «Νόμισα πως η Περηφάνεια και Προκατάληψη θα είχε ενδιαφέρον, αλλά δεν έχει τελικά.» Κρίμα που δε γράφτηκε για σένα. Θα μπορούσε λες η Τζέιν Όστεν να έχει κάνει κάτι καλύτερο γι αυτό; «Αυτό δεν ήταν βιβλίο για μένα», αποφαινεται η Kristen, λες και έπρεπε να ήταν, «αλλά θα ήθελα πολύ να ήταν.»

Προφανώς και μ' αρέσει να ξέρω τι σκέφτονται οι άνθρωποι για το Περηφάνια και Προκατάληψη, μαζί και η Kristen. Αλλά αν η απόπειρα της Τζέην Όστεν να διαμορφώσει την αισθητική του κόσμου έπεφτε πάνω στον τοίχο που λέγεται Kristen, τότε εμείς οι υπόλοιποι τι να πούμε; Η Kristen μπορεί να μη γράφει ακριβώς βλακείες, αλλά αλήθεια, κάτι κάνει λάθος. ■

<http://www.telegraph.co.uk/culture/books/8682006/The-role-of-the-book-critic.html>

**Υπολογίζεται ότι 100 εκατομμύρια άνθρωποι
είναι άστεγοι σε όλο τον κόσμο**

**3 εκατομμύρια είναι οι άστεγοι εντός της Ενωμένης Ευρώπης
2,5 εκατομμύρια είναι οι άστεγοι στις Ηνωμένες Πολιτείες
4,500 παιδιά είναι άστεγα, μόνο στο Μπουένος Άιρες.
Σύμφωνα με την ΜΚΟ Κλίμακα ο αριθμός των αστέγων
στην Ελλάδα ξεπερνάει κατά πολύ τους 20,000**

ΑΥΤΟ ΚΑΠΟΙΟΙ ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΟΥΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

πεζά

Ιερός γάμος

GORDANA MUDRI

Υπήρχε κάτι το δαιμονικό στην εμφάνισή του. Κάλυπτε το μυστηριώδες, το υπνωτικό που τράβηξε τη μάτια της και δεν μπορούσε να ξεφύγει. Ήταν σαν μια παγίδα. Σαν τη λάμπα που προσελκύει πεταλούδες το βράδυ, προσφέροντας τους ένα ζεστό, θανατηφόρο εναγκαλισμό.

Εκ πρώτης όψεως, τα πάντα γι' αυτόν ήταν σκοτεινά και επικίνδυνα. Και συναρπαστικά. Όλα ταυτόχρονα. Εκτός από τα μάτια του. Εκεί, υπήρχε μια βαθιά, σκοτεινή θλίψη. Ήταν τόσο οικεία. Ήταν σαν να καθρέφτιζαν τη ψυχής της.

Μια βαθιά, σκοτεινή θάλασσα θλίψης.

Αυτή ήταν ένα μοναχικό πλοίο με σπασμένα τα ιστία. Ένας κουρασμένος ταξιδιώτης χωρίς λιμάνι. Ο πόνος και ο φόβος ήταν το φορτίο της, κρυμμένο βαθιά στα έγκατα του πλοίου. Πόσες ώρες, πόσες μέρες, μήνες και χρόνια είχε περάσει στη σιωπή, χαμένη σε ένα μονοπάτι χωρίς ελπίδα. Δεν υπήρχε φως στα μάτια

της, καμία παρηγοριά στις σκέψεις της, κανένα κλειδί για εκατοντάδες σκουριασμένες κλειδαριές της ψυχής της.

Έπλεε μόνη της. Δεν μπορούσε να ακούσει τις φωνές. Από καιρό είχε σταματήσει να ακούει. Πολλές είχαν κομματιάσει την καρδιά της. Δεν μπορούσε να δει τα πουλιά. Είχε από καιρό πάψει να τα παρακολουθεί. Τα περισσότερα έτσι κι αλλιώς είχαν φύγει αφήνοντας την απογοητευμένη. Δεν μπορούσε να δει την ακτή. Από καιρό είχε σταματήσει να την ψάχνει. Δεν ήθελε νέες πληγές.

Το τιμόνι άχρηστο. Δεν ήθελε να δώσει πορεία. Ήθελε να σταματήσει να αισθάνεται τον κρύο αέρα. Ήθελε να εξαφανιστεί στο σκοτάδι.

Στο ίδιο εκείνο το πηχτό σκοτάδι, το κρυμμένο σε αυτά τα μάτια, τα γεμάτα οικείους δαίμονες.

Στο μόλις και μετά βίας ορατό χαμόγελό του, ένα περίεργο μείγμα της επιφυλακτικότητας, δυσφορίας και περιέργειας. Δεν φαίνεται φυσικό. Ήταν σαν κάτι που δεν ανήκει σε αυτό το πρόσωπο. Ο προμαχώνας που κρύβει την αλήθεια. Το τείχος που σταματούν ανεπιθύμητοι επισκέπτες. Ένα κομμάτι ζωής σε παγωμένη επιφάνεια. Ψευδαίσθηση για τους άλλους. Άμυνα. Κάτι που δεν τολμάς να αντιμετωπίσεις.

Μέχρι που άρχισε να μιλάει.

Τα λόγια του ένας ζεστός μανδύα που αμέσως τύλιξε το πληγωμένο κορμί της. Τα λόγια του ήταν απαλή αγκαλιά έτοιμα να δώσουν σωτηρία. Ήξερε ότι θα βουτήξει στο σκοτάδι, αυτό το γεμάτο με τους οικίους δαίμονες. Αλλά ήξερε ότι εκεί ανήκει. Στο σκοτεινή αγκαλιά μιας αδελφής ψυχής, στη φλόγα που θα κάψει το είναι της.

Έτρεξε σαν άγριο κύμα, έτοιμο να σπάσει στις ακτές του. Νοτισμένη στον πόνο της χωρίς κανένα παράπονο, βλέποντας τους φόβους της να φεύγουν. Αυτός είχε ηρεμήσει τη θύελλα των κυμάτων της, βάζοντας το κουρασμένο της καράβι στο λιμάνι.

Εκατοντάδες τα λόγια του, όπως εκατοντάδες και τα κλειδιά για τις εκατοντάδες σκουριασμένες κλειδαριές της ψυχής της.

Με τα μάτια ορθάνοιχτα, ανάπνεε ελεύθερα κάτω από τον έναστρο ουρανό. Ποτέ δεν είχε υπάρξει περισσότερο γενναία. Ποτέ πιο αποφασιστική. Άνοιξε τα φτερά της και πέταξε προς το φως, αφήνοντάς τον πίσω με τους δαίμονές τους. φωλιασμένους στα μάτια του. Μόνο του! ■

Παναγιώτη χιονίζει, σήκω

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

«Παναγιώτη χιονίζει, σήκω», λέει στον άντρα της η Καλλιόπη και τον σκουντάει μαλακά. Δεν έχει ξημερώσει καλά καλά, αλλά η Καλλιόπη λες και είχε συναισθανθεί το χιόνι που άρχισε να πέφτει κι είχε ξυπνήσει πάνω στην ώρα. Τους είχαν τρελάνει και οι δημοσιογράφοι δυο μέρες, βέβαια. «Πανικός στην πρωτεύουσα!» έλεγε ο ένας. «Οι Αθηναίοι προμηθεύτηκαν τροφές μακράς διαρκείας», έλεγε ο άλλος. «Γονάτισε η Αθήνα υπό την απειλή του χιονιά», έγραφαν οι εφημερίδες. Η Καλλιόπη κοιτούσε έντρομη τις ειδήσεις. «Μην τους ακούς ρε Καλλιόπη και τρελαίνεσαι, στην Αθήνα είμαστε, όχι στη Σιβηρία. Όσο χιόνι και να ρίξει, κατά λάθος θα είναι.» Μα η Καλλιόπη ανησυχούσε. Είχε να ετοιμάσει το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι, να κάνει ένα σωρό ψώνια, είχε υποσχεθεί στον εαυτό της ότι ΦΕΤΟΣ θα πήγαινε κομμωτήριο! Μόνο να αποκλειστεί στο σπίτι της έλειπε, ή να σπάσει κανένα γοφό από τη γλίστρα.

«Παναγιώτη χιονίζει σου λέω, σήκω!», λέει τώρα πιο δυνατά και το σκούντημα είναι κι αυτό πιο δυνατό. Ο Παναγιώτης τινάχτηκε μες τον ύπνο του. «Τι θες ρε Καλλιόπη; Μια χαρά κοιμάμαι και με το χιόνι, ευχαριστώ.» Κι ύστερα μουρμούρισε σιγανά: «Α, ρε

μάνα με τις σούπες σου! Πού να 'χα τώρα μια γαβάθα σαν εκείνη τη σιούτα που 'χεις κάνει κάποτε κι έβραζε όλη νύχτα στη μασίνα και ύστερα πάγωνε το λίπος ένα δάχτυλο γύρω-γύρω...»

«Τι μурμυράς χριστιανέ μου;»

Ο Παναγιώτης γύρισε πλευρό. «Τίποτα, για τη σούπα της μάνας μου λέω. Να 'χα μία.»

«Και η μάνα μου φτιάχνει γίδα σούπα.»

«Ναι, αλλά δε βλέπει καλά ρε μωρό μου και βρίσκω τρίχες μέσα. Αφού ξέρεις με τις τρίχες έχω θέμα, δεν μπορώ. Θα έρθεις στο κρεβάτι τώρα;»

Η Καλλιόπη σήκωσε τα χέρια απηυδισμένη και κοίταξε το ταβάνι, μπας κι εκεί έβλεπε τις απαντήσεις που δεν έβρισκε πουθενά.

«Ρε Παναγιώτη, χιονίζει έξω σου λέω! Δίπλα έχουμε παιδιά. Το ξέχασες;»

Ο Παναγιώτης εξακολουθεί να της απαντάει με κλειστά μάτια και γυρισμένος από την άλλη μεριά. Τώρα η Καλλιόπη έχει κρεμαστεί από πάνω του και τα μαλλιά της του γαργαλάνε το μάγουλο. «Εσύ το ξέρεις πως άμα δε σου έλεγα ποτέ-ποτέ να έρθεις στο κρεβάτι, δε θα τα είχαμε αυτά τα παιδιά δίπλα;»

«Αμάν μωρέ Παναγιώτη, αμάν μωρέ Παναγιώτη, όλο το σεξ σκέφτεσαι πια, δεν μπορώ.» Σηκώθηκε από πάνω του και του 'ριξε και μια αγκωνιά στα πλευρά.

Αφού δεν το κάνω να μην το σκέφτομαι κιόλας, το κερατάκι μου;

«Σου λέω χιονίζει, σήκω να πάρεις το αυτοκίνητο!» Τώρα η Καλλιόπη έχει γραπώσει τον ώμο του άντρα της και τον κουνάει μπρος πίσω. Ο Παναγιώτης άνοιξε ένα μάτι και την κοίταξε μ' αυτό. «Πού να το πάω καλή μου;»

«Παρακεί.»

«Παρακεί δε χιονίζει;»

Η Καλλιόπη δεν ξέρει τι ακριβώς πρέπει να απαντήσει ή τι ακριβώς υποτίθεται ότι πρέπει να κάνουν τώρα που χιονίζει, αλλά μόνο προετοιμασμένη δεν ένωθε. Ούτε κονσέρβες είχαν αγοράσει. «Μην τυχόν και μπει κονσέρβα εδώ μέσα για τα τρία χιλιοστά χιόνι που ΊΣΩΣ ρίξει», είχε πει ο Παναγιώτης, «θα μαλώσουμε άσχημα, να το ξέρεις.»

«Να μην παγώσει.»

Ο Παναγιώτης άνοιξε και τα δυο μάτια, ανασηκώθηκε στον αγκώνα του και κοίταξε πάνω από την Καλλιόπη έξω από το παράθυρο της κρεβατοκάμαρας. Δεν έχει ξημερώσει καν ακόμα. Γύρισε πάλι πλευρό και ξανάπεσε στο μαξιλάρι του, κάνοντας ότι δεν ακούει.

«Παναγιώτη χιονίζει σου λέω, σήκω! Έχω ένα σωρό ψώνια να κάνω.»

Τώρα πετάχτηκε όρθιος.

«Τι ψώνια ρε Καλλιοπίτσα μου; Χθες 200 ευρώ ψώνια δεν έκανες;»

«Ναι, αλλά ξέχασα κάτι λίγα ακόμα και θα είμαστε πολλοί.»

Του τράβηξε το πάπλωμα και τον πήρε με το μαλακό. Κάθισε δίπλα του κι άρχισε να ζωγραφίζει κυκλάκια πάνω στο στέρνο του. Α, όχι κυρία μου, δε θα με ρίξεις με τα κυκλάκια.

«Άντε Παναγιώτη μου, άντε πασά μου, σήκω και θα σου ψήσω καφέ. Άντε να πάρεις το αυτοκίνητο μην παγώσει και δεν ...μπορείς μετά να με πας για τα τελευταία ψώνια.» Αυτό το τελευταίο το είπε πιο σιγά.

Ο Παναγιώτης παρακολουθούσε με την άκρη του ματιού του τα κυκλάκια.

«Ρε Καλλιόπη, στο θεό σου. Δε φτάνει που σου έκανα τη χάρη να μην ανοίξουμε το μαγαζί φέτος και Χριστουγεννιάτικα χάνουμε ένα σωρό μεροκάματα, δεν μπορείς να μου κάνεις κι εσύ τη χάρη να μ' αφήσεις να ξεκουραστώ;»

Θυμωμένη η Καλλιόπη έκανε έναν τελευταίο κύκλο πιέζοντας το νύχι της πάνω στο στέρνο του. Πόνεσε, αλλά ο Παναγιώτης δεν είπε τίποτα. Σιγά μην της έκανε τη χάρη.

«Δεν τα προλαβαίνω όλα, εσύ γιατί δεν το καταλαβαίνεις; Από το σπίτι στο μαγαζί είμαι συνέχεια. Να πάω κι εκεί, να είμαι κι εδώ. Να φροντίζω και τα παιδιά. Να τρέξω και για το τραπέζι. Τόσα άτομα θα είμαστε, πόσα να κάνω πια;»

Όχι, όχι, όχι, ΟΧΙ πάλι την κασέτα!

«Και γιατί κάθε χρόνο δηλαδή πρέπει να μαζεύεται όλο το σόι (ΣΟΥ) στο σπίτι μας και να μην κάνουμε και μια φορά γιορτές μόνοι μας, με την ησυχία μας;»

Η Καλλιόπη σηκώθηκε από το κρεβάτι κι άρχισε να ντύνεται. Φευγαλέα τα μάτια της έπεσαν στον καθρέφτη απέναντί της και βλέποντας τα χάλια της γύρισε αμέσως το βλέμμα. Μαλλιά, άχυρο. Σώμα, ζελέ. Φρύδια να βγάλω, μπάνιο να κάνω, νύχια; Νύχια, άστο καλύτερα. Τόση λάντζα μετά, ούτε νύχι δε θα μείνει στο τέλος. Ο Παναγιώτης την είδε που είδε το είδωλό της στον καθρέφτη.

«Είσαι κούκλα. Σ' αγαπώ. Ακόμα είναι νύχτα. Δεν πρόκειται να παγώσει το αμάξι, ούτε θα χιονίσει πολύ.»

«Καλά, αλλά σήκω. Έχω ένα σωρό δουλειές.»

«Μια φορά να πεις το ναι και να πάμε να κάνουμε Χριστούγεννα στο χωριό, και τι στον κόσμο», της είπε στο τέλος και σηκώθηκε αναγκαστικά. Δε θα τον άφηνε ήσυχο.

«Ε, όχι και να πάμε εκεί πάνω με τα παιδιά να μας φάνε οι αρκούδες!»

«Δεν έχει αρκούδες η Βελοτούλα», είπε ο Παναγιώτης προσβεβλημένος.

«Έχει λύκους.»

«Ούτε λύκους έχει ρε Καλλιόπη, σοβαρέψου. Πες ότι δε θέλεις να πηγαίνουμε στο χωριό μου, αυτό είναι όλο.»

Η Καλλιόπη σταύρωσε τα χέρια μπροστά της. «Ε, δε θέλω ρε Παναγιώτη, το σπίτι της μάνας σου είναι απέναντι από το νεκροταφείο κι έχει και κουκουβάγιες.»

«Μπούφοι είναι.»

«Κι είναι κι αυτός ο τύπος ο παράξενος με την καμπούρα που βοσκάει τα πρόβατα μέσα στους πεθαμένους», είπε η Καλλιόπη κι ανατρίχιασε.

«Ποιος μωρέ, ο θεός Βλάσης; Ε, τσομπάνος είναι, πρόβατα έχει, χορτάρι τρώνε. Πού να τα πάει δηλαδή, στην Αράχωβα για σκι;»

«Και πρέπει να τα ταΐζει πεθαμενατζιδόχορτα;»

Ο Παναγιώτης άρχισε να γελάει δυνατά, τόσο που παραπάτησε και παραλίγο να πέσει πίσω στο κρεβάτι.

«Πώς τα είπες;»

Η Καλλιόπη παρέμενε σοβαρή.

«Θα πας επιτέλους να κάνεις το αυτοκίνητο παρακεί; Χιονίζει σου λέω. Να, έλα να δεις, άχνισε.»

«Τι άχνισε μωρέ Καλλιόπη, τι άχνισε γαμώ την τρέλα μου. Άντε, να πάω.» ■

Πες μου ότι με σκέφτεσαι κι ας είναι ψέμα

ΑΝΤΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Πες μου ότι με σκέφτεσαι κι ας είναι ψέμα. Αυτό λέω στον εαυτό μου τα βράδια που βγαίνω στο βρωμισμένο μου μπαλκόνι με τα καφετιά κάγκελα που πάνω τους έχει καθίσει η σκόνη χιλιάδων ημερών, και καθισμένος πάνω σ' έναν κουβά κοιτάζω ανάμεσα από τις δυο μοναδικές λεύκες του δρόμου που τώρα στέκουν ολόγυμνες, το λαμπερό, κίτρινο φως στο παράθυρό σου, φως που ξεχωρίζει από τα άλλα φωτισμένα παράθυρα γύρω σου, και με την πρασινάδα που ορθώνεται ως επάνω ψηλά, κι έτσι όπως σχηματίζουν παράξενη γωνία τα σπίτια πίσω σου μοιάζει σαν ένα κυπαρίσσι να φύτρωσε πάνω στη σκεπή σου.

Με σκέφτεσαι; Ρωτάω και ξέρω πως μάλλον με σκέφτεσαι καμιά φορά κι ας επιμένεις να επιβάλλεις στον εαυτό σου το αντίθετο, όταν αυτός που αποχαιρετάς τα πρωινά και υποδέχεσαι τις νύχτες, θα μπορούσε να ήμουν εγώ όμως δεν είμαι, κι έτσι τυλίγεις τα χέρια σου σφιχτά γύρω από το λαιμό του και ανασαίνεις βαθιά την πίκρα των κωνοφόρων στη γούβα του λαιμού του μαζί με τα μπαγιάτικα τσιγάρα, και λες ότι με ξέχασες πια, μα ίσως και να 'ναι ψέμα.

Σε συνάντησα τις προάλλες, ήσουν πολύ μακριά για να με δεις και θα μπορούσα να γυρίσω την πλάτη και να στρίψω σε άλλη γωνία και να περάσει η στιγμή και να χαθεί

παντοτινά, αλλά επέλεξα να σε βασανίσω και ίσως τελικά να ήθελα να βασανιστώ εγώ ο ίδιος, έτσι πέρασα απέναντι βρίζοντας τους οδηγούς που με κορνάρισαν και βρέθηκα να σε πλησιάζω αδιάφορα με τα χέρια μου απασχολημένα στις τσέπες μου ψάχνοντας τάχα κάτι κι έβγαλα βιαστικά το πακέτο με τα τσιγάρα μου, έκανες πως δε με είδες και με προσπέρασες, αλήθεια, δε με είδες; Αλλά εγώ δεν άντεξα να δεχτώ αυτή την ήττα, όχι ακόμα μία ήττα μετά από τις τόσες, και γύρισα πίσω να σε φωνάξω, τάχα έκπληκτος που σε έβλεπα σε εκείνον το δρόμο, κι όταν γύρισα είχες γυρίσει κι εσύ, και τα μάτια μας σε ένα κλάσμα μόλις του δευτερολέπτου καρέ-καρέ έπαιξαν σαν ταινία τις στιγμές μας, είδα για μια φευγαλέα στιγμή μονάχα τη λάμψη των δακρύων που ίσως να ήθελαν να τρέξουν από τα μάτια σου, ίσως πάλι το τσουξίμο να ήταν στα δικά μου μάτια, και ήρθα κοντά διστακτικά κι εσύ έκανες ένα βήμα πίσω κοιτώντας γύρω σου κάπου για να σωθείς από την οδυνηρή μου παρουσία, και σου είπα «γεια σου, τι κάνεις;» και μου είπες «καλά» κι έσκυψες τα μάτια.

«Πες μου ότι με σκέφτεσαι», σου είπα. «Κι ας είναι ψέμα.»

Κι εσύ, μου γύρισες την πλάτη και σήκωσες το κεφάλι ψηλά, παλεύοντας να σώσεις ό,τι απέμεινε από αυτό που κάποτε αγαπούσες, γιατί αυτό που έβλεπες τώρα μπροστά σου ήταν ένα ερείπιο, ήτανε μόνο μια σκιά που θύμιζε αμυδρά ό,τι αγάπησες κάποτε, κι ήταν μικρό, πολύ μικρό, πολύ μικρό για τα δικά σου μεγάλα σχέδια κι έφυγες με βήμα σταθερό, κάθε χτύπημα των τακουινιών σου στο δρόμο κι ένα τέλος, ένα τέλος, ακόμα ένα τέλος πιο οριστικό, αλλά με σκέφτεσαι, το ξέρω, ακόμα.

Κι έτσι τα βράδια σε κοιτώ από το βρωμισμένο μου μπαλκόνι με τα καφετιά κάγκελα που πάνω τους στέκεται η σκόνη χιλιάδων ημερών, στρώματα αναμνήσεων σαν τις δικές μου, η μία πάνω από την άλλη, το παράθυρό σου πιο φωτεινό από τα άλλα γύρω σου, λες και θέλεις να φωνάξεις γι αυτή την καινούργια σου αγάπη, ή μήπως θέλεις να τη δω εγώ και να σε ξεχάσω για πάντα; Ψέματα μπορώ κι εγώ να σου πω. «Δε σε σκέφτομαι πια, δε σ' αγαπώ.» Μα θα 'ταν πάντα ψέμα. ■

Ερωτικοί μονόλογοι

ΛΙΛΙΑΝ ΜΠΑΝΤΑΝΗ

1.

Σε κοίταξα στα μάτια και είδα πάλι τη θλίψη σου. Τη φοράς συνέχεια. Δεν την αποχωρίζεσαι ποτέ. Σου πάει, ξέρεις. Σου προσθέτει γοητεία.

Την έχω νιώσει τη θλίψη σου. Από την πρώτη στιγμή. Το ίδιο και τη μοναξιά σου. Εκείνο το κενό που δεν μπόρεσε ποτέ κανείς να στο γεμίσει. Ξέρεις για ποιο λέω. Για εκείνο που μεγαλώνει ακόμα πιο πολύ, όταν συνυπάρχει με άσχετους ανθρώπους.

Κάτι είπες για μελανιές τις προάλλες. Και μετά, πέταξες κάτι για ασχήμια. Εσύ ανησυχούσες για την ασχήμια κι εγώ το μόνο που σκέφτηκα, ήταν πως θα 'θελα να αγγίξω τις μελανιές σου απαλά, με τις άκρες των δαχτύλων μου και να σου τις σβήσω μ' ένα χάδι.

Το ίδιο βράδυ, ονειρεύτηκα ότι το έκανα. Κι αυτές εξαφανίστηκαν. Ξύπνησες το πρωί και δεν υπήρχαν πουθενά. Από εκείνη τη μέρα συνεχώς αναρωτιέμαι, μήπως αυτή η σκέψη μου ήταν πολύ εγωιστική. Όχι, δεν ήταν. Δεν ξέρω πάλι.

Ξέρεις, έχω κι εγώ πολλές μελανιές. Οι δικές μου δεν φαίνονται. Είναι κρυμμένες μέσα μου. Στοιβάχτηκαν και πέτρωσαν με τα χρόνια. Έχουν γίνει μπετόν και δεν μ' αφήνουν να κλάψω. Κι όταν κλαίω, τα δάκρυα δεν βγαίνουν προς τα έξω. Παλινδρομούν και με πνίγουν.

Σε ξανακοίταξα στα μάτια. Συναντήθηκα πάλι με τη θλίψη σου. Αυτή τη φορά της χαμογέλασα. Της πρότεινα να γίνουμε φίλες. Δέχθηκε αμέσως. Αποκοιμήθηκα αμέσως. Ονειρεύτηκα πάλι ότι χαίδενα τις μελανιές σου. Μία μία. Απαλά. Και μετά τις μελανιές της ψυχής σου. Το ίδιο απαλά και προσεκτικά, για να μην σε πονέσω.

Τα χαράματα πετάχτηκα μέσα στον ύπνο μου. Έψαξα δίπλα μου και δεν υπήρχαν πουθενά. Ούτε κι εσύ.

2.

Μ' αρέσει να σου μιλώ τις νύχτες. Τις ώρες που όλα σιωπούν και δεν υπάρχει τίποτα που να διακόπτει τις σκέψεις μου. Έτσι καταφέρνω κι έρχομαι κοντά σου. Κάθομαι δίπλα σου.

Το ξέρω ότι κι εσύ μου μιλάς. Το ακούω μέσα στη νυχτερινή σιωπή. Είναι το μόνο που ακούω. Εκείνες τις ώρες, μοιάζει σαν να βγαίνουμε κι οι δυο έξω απ' τα σώματά μας και να πηγαίνουν οι ψυχές μας βόλτα στο σκοτάδι, πιασμένες χέρι χέρι, κάτω απ' το φεγγάρι μιας χώρας που δεν έχει όνομα.

Απόψε νυστάζω. Δεν θ' αντέξω περισσότερο. Θα σ' αφήσω μόνο σου. Είπες, θα διαβάσεις. Εγώ δεν έχω κουράγιο για τίποτα. Τελευταία, αισθάνομαι πολύ κουρασμένη, απ' όλους κι απ' όλα. Δεν θέλω τίποτα. Δεν μ' ευχαριστεί καμία σκέψη.

Το ξέρω ότι κι εσύ με σκέφτεσαι, ακόμα κι όταν διαβάζεις. Σίγουρα θα χαμογελάς μόνος σου με τον εαυτό σου, κάθε φορά που θα μπαίνω σφήνα μέσα στις σελίδες σου. Μπορεί και να θυμώνεις μερικές φορές. Σίγουρα θα θυμώνεις κάποιες φορές. Σαν να σε βλέπω...

Ψέματα σου είπα πριν. Στην πραγματικότητα, το μόνο που θέλω είναι να σε δω. Εδώ και καιρό, αυτή είναι η μόνη αγαπημένη μου σκέψη.

3.

Μερικές φορές, δεν αναγνωρίζω τον εαυτό μου. Τελικά, είμαι πολύ μυστήρια. Δεν με νοιάζει, ακόμα κι αν δεν έχεις χρόνο να μου γράψεις δυο λέξεις, αρκεί να νιώθω ότι είσαι καλά. Ξέρεις τι εννοώ. Αναφέρομαι πάντα σ' εκείνα τα χρώματα των σιωπών. Οι λευκές συνεχίζουν να με τρελαίνουν. Μάλλον δεν θα το ξεπεράσω ποτέ. Τις γκρίζες, συχνά τις διαχειρίζομαι τελευταία. Μάλλον είναι που έχω αρχίσει να σε μαθαίνω. Εκείνες όμως που λατρεύω, εκείνες που με ηρεμούν, είναι οι σιωπές που εκπέμπουν την παρουσία σου. Γεμίζουν όλοι οι χώροι, όταν είσαι καλά. Εσύ μπορεί να μην έχεις χρόνο ούτε για μια λέξη κι όμως, όλοι οι χώροι του σπιτιού είναι γεμάτοι από σένα. Σαν να κινείσαι από δωμάτιο σε δωμάτιο και να μην σταματάς να μιλάς.

Το ξέρω πως μόλις βρεις χρόνο θα μου στείλεις ένα μήνυμα, έστω και μικρό. Μα δεν χρειάζομαι κάτι παραπάνω. Μου αρκεί να μου δείχνεις, ότι εκείνη την στιγμή πέρασα φευγαλέα από τη σκέψη σου.

Τελευταία με βασανίζει διαρκώς μια σκέψη. Εδώ και μέρες σκέφτομαι, να στο πω, να μην στο πω. Θα στο πω. Μ' αρέσει να σου λέω όλα όσα σκέφτομαι. Με φέρνει κοντά σου. Εσύ πάλι, μερικές φορές παρεξηγείς αυτά που διαβάξεις. Τέλος πάντων, θα στο πω. Υπάρχουν πράγματα που σε ανησυχούν, ενώ δεν θα έπρεπε. Τις προάλλες πέταξες κάτι τόσο ασήμαντο και έμοιαζε σαν να προσπαθούσες να με προετοιμάσεις για κάτι τερατώδες. Πρέπει να καταλάβεις. Είναι σημαντικό να καταλάβεις, πόσο πολύ ασήμαντο είναι στο δικό μου μυαλό, εκείνο το «σημαντικό», ξέρεις ποιο...

Νύσταξα. Κλείνουν τα μάτια μου. Πάλι δεν θα ξυπνάω το πρωί. Μ' αρέσει που είσαι η τελευταία μου σκέψη, πριν κοιμηθώ. Θα σε κοιτάξω πάλι στα μάτια. Μετά θα σβήσω το φως και θα νιώσω την παρουσία σου να κατακλύσει το δωμάτιο. Έτσι θ' αποκοιμηθώ.

Καλό ξημέρωμα. Σμακ! ■

ποιήματα

Αιθέρωτας

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ

Βούτηξα στα μάτια σου,
Στα κρυστάλλινα δάκρυα σου,
Και ήπια απ' την καρδιά σου,
Μεθυστικό κρασί.

Μα τότε ζαλίστηκα, κοιμήθηκα
Κι έχασα την ομορφιά σου,
Βγήκα απ' τα όνειρά σου
Και έπεσα στην Γη.

Μα εσύ όλο κι ανέβαινες,
Και όπως πάντα μου'λεγες,
Αστέρι πήγες κι έγινες,
Και εγώ έμεινα παιδί.

Να γυρίσεις άλλο δεν περιμένω,
Μα τις νύχτες κοιτάζω τον ουρανό,
Σαν έμπνευση να βρω γυρεύω.

Στα πρόσωπα των ανθρώπων

ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ

Αιώνας δρόσιζε το πέλαγος
ιστορίες που πλαθε το κορμί τών χρόνων του.
Κι εκείνο
κυμάτιζε και σιωπούσε
Σαν τέντωνε αυτιά να ακούσει κυμάτιζε...
Σαν καθαρά τού ηχούσαν όσα του λεγε σωπούσε.
Μόνον αυτό.
Την έκπληξη και το θάμβος,
την οδύνη και τον φόβο,
την ελπίδα και την απελπισία,
την άφηνε για τα πρόσωπα τών ανθρώπων.
Εκεί που όλα φαίνονταν πρωτόγνωρα.

Φανταστείτε ...

GORDANA MUDRI

Να περπατάτε σε μια λεπτή γραμμή πάνω από ένα βαθύ χάσμα
και να πέφτετε. Επώδυνα – θανατηφόρα.

Εγώ έχω ήδη φτάσει στο πάτο ...

Φανταστείτε ...

κρύο σκοτάδι σε μια απέραντη μέρα
και την αυγή, νεκρή και ανύπαρκτη.

Εγώ ζω ήδη στο σκοτάδι ...

Φανταστείτε ...

τις φωνές των νέκρων στην αιώνια νύχτα
και κλαίνε, απελπισμένοι και άηχοι.

Εγώ ήδη πεθαίνω ...

Και περπατάτε, περπατάτε αναμεσά,
ψάχνετε και δεν βλέπετε,
ακούτε και εσείς δεν ακούτε.

Φανταστείτε ...

Επειδή την αγάπησα

ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ

Ασημένια αστέρια λάμπουν
σαν την ουρά του παγωνιού
μέσα στη νύχτα,
κι εγώ θυμήθηκα
το πρόσωπο της,
Επειδή την αγάπησα.

Το φως του φεγγαριού
έφεξε, καθώς η μουσική
με παρέσυρε
μακριά,
ταξιδεύοντας μέσα στο
χώρο και το χρόνο,
να αιωρούμαι πάνω από
ένα μωσαϊκό
με το πράσινο από κάτω, και
τότε θυμήθηκα το πρόσωπό της,
Επειδή την αγάπησα.

Κάτω από ένα πορφυρό
ουρανό περπατήσαμε
κάτω από περίστυλες στοές,
τραγουδιστές όπερας
τραγουδήσαμε βλέποντας τη
παρέλαση που μας προσπερνούσε, με
το μυαλό μου να παρασέρνεται,
στην ανάμνηση
του πρόσωπού της,
επειδή την αγάπησα.

Καθώς ο κόσμος κοιμόταν
κάτω από την πανσέληνο
εγώ έκλαψα, από καιρό νεκρή
κι εγώ τώρα να θυμάμαι
το πρόσωπο της, θεωρώντας
τον εαυτό μου τυχερό
Επειδή εγώ την αγάπησα.

Ήταν κακό παιδί

ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ

Ο Τόμας ήταν 13 χρονών, είχε δυο αδελφές
ένα αδελφό
μια μάνα που τον έκλεινε στη ντουλάπα
γιατί ήταν κακό παιδί.

Ο Τόμας βρήκε στα σκουπίδια ένα βιβλίο
με έναν μάγο πολύ μικρό,
διάβασε τις πρώτες πέντε σελίδες, έτσι τυχαία,
και ευχήθηκε να είχε μαγικό ραβδί,
μια κάπα να εξαφανίζεται,
κανέναν να μη μπορεί να τον δει
μέσα στη ντουλάπα.

Ο Τόμας ξέρει ότι η μάνα του δεν θα σταματήσει
να τον χτυπάει, πληρώνει αυτός τις αμαρτίες
όλων των αντρών που προσπεράσανε τη ζωή της,
έτσι λέει,
του πατέρα της και του πατέρα του,
έτσι είναι οι άντρες, και τον χτυπάει στη ζώνη.
Πρέπει κάπως να ξεφύγει ο Τόμας,
αλλά είναι 13 χρονών μόνο.

Ο Τόμας έχει δυο αδελφές, έφυγαν όταν ήταν εννιά,
έφυγαν για δίκες τους ντουλάπες,
έτσι είναι οι άντρες,
λέει η μάνα του, όλοι ίδιοι
και τον χτυπάει στο σίδερο της κουζίνας.
Έχει κι έναν αδελφό ο Τόμας,
είναι παιδί και δεν έχει καταλάβει ακόμα,
νομίζει ότι κάθε φορά που τον κλείνει η μάνα στην ντουλάπα
το κάνει για να της πει πόσο την αγαπάει,
γιατί την αγαπάει ο δύστυχος ο Άντι.

Ο Τόμας ήταν 13 χρονών
και ήθελε η μάνα να αγαπάει τον Άντι.
Ήθελε κι οι αδελφές τους να μη έχουν δικιά τους ντουλάπα,
ήθελε να ζήσει,
ήθελε να φάει και να παίξει με μια μπάλα
ήθελε ένα μαγικό ραβδί που να κάνει όλους τους άντρες
καλούς,
αλλά ήταν σκοτεινή η ντουλάπα
και την επομένη η αστυνομία έγραψε, ασφυξία.
Γιατί ήταν και κακό παιδί.

Πουαντιγισμος

Οπουαντιγισμός στηρίζεται στη θεωρία του Σεβραίν που βασίζεται στην ψευδαίσθηση του ματιού όταν επηρεάζεται από τα γειτονικά χρώματα. Σύμφωνα με τον πουαντιγισμό όλα τα πράγματα στη φύση πρέπει να διατηρούν την καθαρότητά τους και να μην επεμβαίνουμε με την όρασή μας. Το φως και το χρώμα, που χρησιμοποιούνται και αποτελούν το μέσο, πρέπει να είναι καθαρά ώστε να επιτυγχάνεται ο στόχος, δηλαδή ένα αποτέλεσμα που διαθέτει σταθερό φως.

Τα χρώματα δεν αναμειγνύονται στην παλέτα αλλά τοποθετούνται μεμονωμένα, κουκίδα-κουκίδα, και απευθείας πάνω στον καμβά. Το αποτέλεσμα είναι να συγχωνεύονται οι λεπτομέρειες των χρωμάτων ως σύνολο με τη βοήθεια του εγκεφάλου και όχι της όρασης, όταν κοιτά κανείς τον πίνακα από απόσταση. Βασίζεται στην τεχνοτροπία κατά την οποία απορρίπτεται η χρήση γραμμών και γεννάται ένα αποτέλεσμα από κουκίδες βασικών χρωμάτων (π.χ. κόκκινο και άσπρο). ■

Ζωρζ Σερά

Βίνσεντ βαν Γκογκ

apopseis.gr

<http://www.apopseis.gr/>

Όλα τα βιβλία
είναι εκδόσεις apopseis.gr
Και όλα διατίθενται ΔΩΡΕΑΝ

Ο ερωτευμένος Πολωνός

ΛΙΛΙΑΝ ΜΠΑΝΤΑΝΗ

Να πάρει η ευχή, σκέφτηκα, βαρέθηκα πια τους πολέμους και τα αίματα. Τωρινούς κι αλλοτινούς. Θέλω πια λίγο να ξεκουραστώ, να ξαποστάσει η ψυχή μου. Να γείρει η σκέψη μου σε μια ζεστή αγκαλιά, να νιώσω ασφαλής και να μην ακούω τίποτα, να μην σκέφτομαι τίποτα, να μην χρειάζεται να μιλάω για τίποτα. Κουράστηκα πια να είμαι η δυνατή, να μάχομαι διαρκώς, να είμαι άντρας και γυναίκα, πατέρας και μάνα. Βαρέθηκα να σκέφτομαι νυχθημερόν για όλα, να νοιάζομαι για όλα, να τα ρυθμίζω όλα. Θέλω να με τυλίζουν δυο χέρια δυνατά και να μου πουν «Κοιμήσου και μην σε νοιάζει τίποτα. Όλα θα πάνε καλά». Κι εγώ να κοιμηθώ. Και να μην δω κανένα όνειρο, ούτε καλό, ούτε κακό. Μόνο να κοιμηθώ. Κουράστηκα μ' αυτόν τον πόλεμο. Χρειάζομαι δυο – τρεις μέρες για τον εαυτό μου. Να κουρνιαξω σε μια αγκαλιά. Να ξαποστάσω. Να αποδράσω...

Κάπως έτσι, κάτω από τέτοια διάθεση, ξεκίνησα να διαβάζω τον Ερωτευμένο Πολωνό της Μάρως Βαμβουνάκη. Χρόνια στη λίστα των αδιάβαστων στη βιβλιοθήκη μου, με έναν σωρό άλλους τίτλους να του κλέβουν πάντα τη σειρά και να τον παραχώνουν όλο και πιο κάτω στη ντάνα. Ξέρετε, με το διάβασμα των λογοτεχνικών βιβλίων συμβαίνει ένα παράξενο πράγμα. Είτε πρέπει να βρίσκεσαι σε ανάλογη διάθεση όταν θα τα ξεκινήσεις, είτε τουλάχιστον σε διάθεση να τους παραδοθείς ολοκληρωτικά. Διαφορετικά, δεν δουλεύει το σύστημα. Και βέβαια, δεν ισχυρίζομαι ότι δεν υπάρχουν βιβλία καλά, καλύτερα, μέτρια ή κακά. Ασφαλώς και διαχωρίζεται η ποιότητα των αναγνωσμάτων. Εκείνο όμως που κάνει τη μεγαλύτερη διαφορά, δεν είναι το ίδιο το ανάγνωσμα, αλλά το πώς προσλαμβάνεται από τον αναγνώστη. Το πώς θα αξιολογήσει και θα κρίνει αυτό που διαβάζει. Το κατά πόσο είναι πρόθυμος να χωθεί στις σελίδες του τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή που το διαβάζει, να χαθεί μέσα τους, να δεθεί και να γίνει ένα μαζί τους, να ταυτιστεί, να αντισταθεί ή να απορρίψει τα γραφόμενα και τους λογοτεχνικούς χαρακτήρες.

Κάπως έτσι, λοιπόν, ξεκίνησα τον Ερωτευμένο Πολωνό. Κουρασμένη, απηυδισμένη, τλαιπωρημένη από τις διαρκείς μάχες με την καθημερινότητα και τον παραλογισμό της, θλιμμένη και απογοητευμένη από ανθρώπους, συνεργάτες, άνδρες, από πολλούς και πολλά... Θα μου πείτε τώρα, μα ακόμα να μεγαλώσεις; Εκείνο που πληγώνει και απογοητεύει είναι μόνο οι προσδοκίες, ποτέ οι άνθρωποι και οι καταστάσεις γύρω από τις οποίες περιστρέφονται. Ακόμα να το μάθεις; Ίσως και να 'χετε δίκιο, νομίζω όμως πως αν αποφασίσουμε να παραδοθούμε ολοκληρωτικά σε αυτό το μότο, θα πρέπει να σταματήσουμε να εμπιστευόμαστε τους ανθρώπους κι ό,τι καινούριο μπαίνει στη ζωή μας. Κι εγώ νομίζω, πως δεν θέλω να το περάσω αυτό το ποτάμι και να βρεθώ στην απέναντι όχθη. Ίσως δεν είμαι ακόμα έτοιμη.

Έτσι λοιπόν, αποφάσισα να χωθώ κάτω απ' το πάπλωμα και να χαθώ στις σελίδες του βιβλίου. Ταύτιστηκα με τη Ρωξάνη Δανηλάτου, τη διάσημη πρωταγωνίστρια του θεάτρου, την ηρωίδα της Μάρως Βαμβουνάκη, μια γυναίκα – αγωνίστρια, με συνέπεια, αυτοπειθαρχία, αυτοσυγκράτηση κι αξιοπρέπεια, που συνήθιζε να βάζει τις υποχρεώσεις της πάνω από τον εαυτό της. Κουράστηκα μαζί της, πένθησα μαζί της, έφτασα στα όριά της, έσπασα μαζί της τις κόκκινες γραμμές της και την ακολούθησα στο καμαρίνι

της. Κράτησα με το χέρι της το μπουκαλάκι με τα χάπια, ώσπου ξύπνησα απότομα και σκέφτηκα... Ως εδώ, Ρωξάνη. Δεν σκοπεύω να φτάσω μαζί σου ως το τέρμα.

Να όμως, που ακριβώς εκείνη τη στιγμή, η πόρτα του καμαρινιού της άνοιξε, για να μπει στη ζωή της – στη ζωή και των δυο μας – ο Πολωνός Γιάτσεκ Γιαβόρσκι, μετανάστης γιατρός, που εργαζόταν στην Αθήνα σαν υδραυλικός. Ο Γιάτσεκ μπήκε στο καμαρίνι της Ρωξάνης αιφνίδια, απροετοίμαστα, αθόρυβα, απρόσκλητα, όπως ακριβώς συνηθίζει να μπαίνει ο έρωτας στις ζωές μας, από τις χαραμάδες τους, τη στιγμή που έχουμε πάψει να πιστεύουμε ότι μπορεί να ξαναεμφανιστεί, τη στιγμή που νομίζουμε ότι είμαστε έτοιμοι να υποταχθούμε άνευ όρων σε μια συνέχεια άχρωμη κι ανιαρή, επίπεδη και στρωτή, δίχως καρδιοχτύπια και έντονα συναισθήματα, σε μια ζωή ανούσια, περιμένοντας κάποτε τον θάνατο.

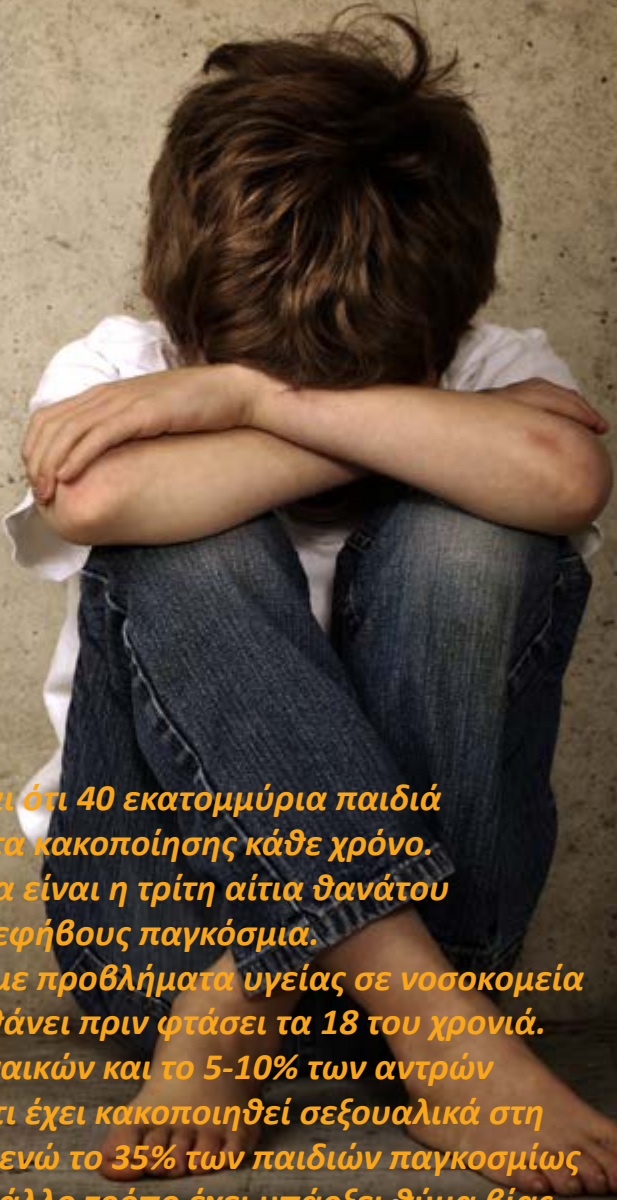
Σε μια τέτοια ακριβώς στιγμή μπήκε ο Γιάτσεκ στη ζωή της Ρωξάνης, την κράτησε απ' το χέρι και την περπάτησε στις πιο επικίνδυνες και τις πιο σκοτεινές περιοχές της Αθήνας, πίσω απ' την Ομόνοια, στην πλατεία Βάθης, εκεί όπου βρίσκουν καταφύγιο μεθυσμένοι, τοξικομανείς και έμποροι ναρκωτικών, πόρνες και σωματέμπορες, εκεί όπου βρίσκουν να νοικιάσουν φθηνά δωμάτια, κορίτσια των μπαρ και φτωχοί μετανάστες. Εκεί, στο ένδοξο αθηναϊκό παρελθόν, με τις παλιές ακατοίκητες μονοκατοικίες, τα σκαλιστά κάγκελα στα μπαλκόνια και τις ξύλινες κλειδαμπαρωμένες πόρτες, εκεί την περπάτησε τη Ρωξάνη ο Γιάτσεκ. Βάδισαν πλάι – πλάι, κάτω απ' το ψιλόβροχο κι εκείνη πέρασε το χέρι της μέσα στο μπράτσο του κι αφέθηκε στη σιγουριά που της ενέπνευσε. Κι εγώ μαζί της. Αφέθηκα κι εγώ.

Δέκα νύχτες κοιμόταν στην αγκαλιά του η Ρωξάνη, στο φτωχικό μικρό του διαμέρισμα, χωρίς να την αγγίξει, χωρίς να κάνουν έρωτα. «Θέλω να κοιμηθώ», του ψιθύρισε την πρώτη νύχτα. «Να μου κρατάς το χέρι». Κι εκείνος της το υποσχέθηκε. Ξάπλωσε πίσω της και την κρατούσε αγκαλιά. Το αριστερό του χέρι τύλιγε τη μέση της, κρατώντας σταθερά το αριστερό της χέρι. Το σώμα του ακουμπούσε στην πλάτη της κι έπαιρνε ο ένας το σχήμα του άλλου, απλά κι αυθόρμητα, χωρίς προσπάθεια. Δέκα νύχτες πέρασαν έτσι, ώσπου η Ρωξάνη ένιωσε ότι συνάντησε «το καλούπι της ψυχής της, τη μήτρα της ψυχής της» κι απλά του παραδόθηκε. Είχε κοιτάξει τα μάτια του και δεν της χρειαζόταν τίποτε άλλο. Από μικρή έτσι κατέτασσε τους ανθρώπους,

κοιτώντας τους στα μάτια. Εκείνος της ζήτησε να τον ακολουθήσει στη χώρα του κι εκείνη δέχθηκε χωρίς κανέναν δισταγμό. Έφυγε μαζί του, χωρίς να ειδοποιήσει κανέναν. Ξεκίνησε μια καινούρια ζωή, σε μια χώρα μακρινή και άγνωστη, χωρίς ν' αφήσει πίσω της ούτε ένα ίχνος. Για καιρό οι δικοί της έκαναν προσπάθειες να ανακαλύψουν κάποιο στοιχείο για την εξαφάνισή της. Δεν βρήκαν κανένα. Θεωρήθηκε αγνοούμενη και στη συνέχεια νεκρή.

Ακολούθησα κι εγώ για ένα διήμερο τις διαδρομές της Ρωζάνης. Όλες. Κι ύστερα εκείνη έφυγε στην Πολωνία με τον Γιάτσεκ κι εγώ έμεινα πίσω, να συνεχίσω τις μάχες μου. Μόνη μου. ■

Υπολογίζεται ότι 40 εκατομμύρια παιδιά
είναι θύματα κακοποίησης κάθε χρόνο.
Η αυτοκτονία είναι η τρίτη αίτια θανάτου
για εφήβους παγκόσμια.

Το 30% των παιδιών με προβλήματα υγείας σε νοσοκομεία
της Ουκρανίας πεθάνει πριν φτάσει τα 18 του χρονιά.

Το 20% των γυναικών και το 5-10% των αντρών
έχει καταγγείλει ότι έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά στη
παιδική τους ηλικία, ενώ το 35% των παιδιών παγκοσμίως
με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο έχει υπάρξει θύμα βίας.

ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΑΓΑΠΑΝΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ!

Belgravia, Julian Fellowes

ΕΙΡΗΝΗ ΠΡΟΪΚΑΚΗ,

Είδα την διαφήμιση στην τηλεόραση και το ομολογώ: Είμαι θύμα του μάρκετινγκ! Παραδέχομαι πως δεν μπόρεσα να αντισταθώ στον δημιουργό του Downton Abbey, μια από τις πιο αγαπημένες μου σειρές ever, ούτε και στο πολύ όμορφο μπλε εξώφυλλο (άραγε υπάρχουν κι άλλοι που μόλις δουν μπλε εξώφυλλο νιώθουν μια έλξη, ή μόνο εγώ το έχω αυτό το βίτσιο;)

Το ξεκίνησα άμεσα λοιπόν και μπορώ να πω πως δεν με απογοήτευσε. Το διάβασα πολύ ευχάριστα, αλλά ούτε με ενθουσίασε. Είναι κατά κάποιον τρόπο μια σαπουνόπερα εποχής, με τις ίντριγκες, τα μυστικά, τα πάθη, τα μίσση, τα ψέματα, τις αριστοκρατικές κυρίες με τους καλούς τρόπους και τα όμορφα φορέματα, τη ρομαντική νότα του αταίριαστου και αδιέξοδου (στην αρχή) έρωτα, τα παράνομα ζευγάρια και όλα τα συστατικά που χαρακτηρίζουν το είδος, και είμαι σίγουρη ότι πράγματι θα μπορούσε να γίνει πολύ ωραία τηλεοπτική σειρά.

Έχω την εντύπωση ότι ο Fellowes κάνει μια προσπάθεια να γράψει για την αριστοκρατία και τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις της εποχής με κριτικό βλέμμα όπως έκανε η Όστεν, η Γουόρτον ή ο Θάκερεϊ, αλλά χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Το βιβλίο παραμένει μια σαπουνόπερα για να περνάς ευχάριστα την ώρα σου, όσο κι αν βάζει τη νεαρή λαίδη να αναρωτιέται για τη θέση της γυναίκας και την έλλειψη ελευθερίας σε σχέση με τους άντρες.

Κάτι που βρήκα πολύ ενοχλητικό είναι ο τρόπος που μας εξηγεί συνεχώς τις πράξεις και τις σκέψεις των ηρώων λες και είμαστε χαζοί (άλλο ένα χαρακτηριστικό της σαπουνόπερας).

Μου άρεσε πάντως και το διάβασα με ενδιαφέρον κι ας ήταν και λίγο προβλέψιμο.

«Την παραμονή της μάχης του Βατερλό, η αφρόκρεμα της Βρετανίας συγκεντρώνεται στις Βρυξέλλες, σ' έναν χορό λαμπρό όσο και τραγικό – πολλοί από τους νεαρούς που διασκεδάζουν εκεί την επόμενη μέρα θα πέσουν νεκροί στη μάχη.

Εκείνη η νύχτα, όμως, θ' αλλάξει τη ζωή και της όμορφης Σοφίας, κόρης του φιλόδοξου εμπόρου Τζέιμς Τρέντσαρντ...

Είκοσι πέντε χρόνια μετά, οι Τρέντσαρντ ζουν στην ακριβή συνοικία της Μπελγκρέβια –εκεί που η αριστοκρατία συνυπάρχει με τους ανερχόμενους αστούς, όπως οι ίδιοι. Έχουν πλούτη, δύναμη... κι ένα μυστικό: δεν θέλουν να μιλούν γι' αυτό που συνέβη στη Σοφία εκείνη τη νύχτα.

Το Μπελγκρέβια είναι η ιστορία αυτού του μυστικού, που ψιθυρίζεται πίσω από τις κλειστές πόρτες της όμορφης συνοικίας και ενώνει, παρά τη θέλησή τους, δύο οικογένειες και δύο τάξεις κάτω από το άγρυπνο βλέμμα των υπηρετών τους. Ενός μυστικού που, αργά ή γρήγορα, θα έρθει στο φως...

Μια εκπληκτική ιστορία φιλοδοξίας, έρωτα και προκατάληψης στο Λονδίνο του 1840.»

Σέργιος και Βάκχος

Νομίζω πως η μεγαλύτερη χαρά του βιβλιόφιλου είναι να διαβάσει ένα βιβλίο που να του αρέσει τόσο πολύ, που να στεναχωριέται όταν φτάνει στο τέλος του. Κλείνεις το βιβλίο, το κοιτάς, το ξανανοίγεις να ρίξεις μια τελευταία ματιά γιατί δεν θέλεις να το αποχωριστείς, δυσκολεύεσαι να το βάλεις στο

ράφι και συνεχίζεις να το σκέφτεσαι για καιρό.

Ένα τέτοιο βιβλίο είναι για μένα το Σέργιος και Βάκχος. Μου κράτησε παρέα για τρεις βδομάδες, με έκανε να γελάσω και να συγκινηθώ, και κλείνοντάς το ένιωσα μια μικρή μελαγχολία. Θα μου λείψουν οι δύο άγιοι με τις γκάφες τους, τις πονηριές και τους ηρωισμούς τους, ειδικά ο Βάκχος που του έχω και μια μικρή αδυναμία.

Είναι μια πραγματικά απολαυστική εξιστόρηση της ιστορίας του Βυζαντίου με καυστικό και χιουμοριστικό τρόπο, μέσα από τα μάτια των δύο αγίων που αφήνουν τον Παράδεισο για να εγκατασταθούν στον ναό που τους έχτισε ο Ιουστινιανός και να βοηθήσουν τους πιστούς παρακολουθώντας, και καμιά φορά σπρώχνοντας τις εξελίξεις. Ξεκαρδιστικά περιστατικά, πόλεμοι, εναλλαγές στο θρόνο, ιστορικά γεγονότα δοσμένα από μια άλλη οπτική γωνία πέρα από αυτήν που έχουμε συνηθίσει, φιλοσοφικά ερωτήματα, υπέροχοι διάλογοι και κυρίως, μια κριτική στην ιστορία του Χριστιανισμού και του ρόλου της Εκκλησίας, των ιερέων, ακόμα και κάποιων μεγάλων Αγίων όπως ο Κωνσταντίνος ή ο απόστολος Παύλος.

Καλύπτει μια περίοδο από το 250 μ. Χ. έως το 1948, όπου οι δυο φίλοι απογοητευμένοι επιστρέφουν στον Παράδεισο αφού δεν υπάρχει πια ελπίδα η Πόλη να ξαναγίνει ελληνική και ο ναός τους ξανά χριστιανικός.

Το απόλαυσα, το αγάπησα, με έκανε να ψάχνω στο διαδίκτυο ιστορικά γεγονότα, βιογραφίες, φωτογραφίες ναών και διαφόρων τοποθεσιών και το προτείνω σε όσους αγαπάνε τα ιστορικά μυθιστορήματα και το χιούμορ.

ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΟΝΟΜΑ - ΧΡΥΣΑ ΔΗΜΟΥΛΙΔΟΥ

Μετά από πολλούς καυγάδες και μαλλιοτραβήγματα με φανς της συγγραφέως που δεν σηκώνουν την παραμικρή κουβέντα για το ίνδαλμά τους, αποφάσισα να διαβάσω κι εγώ ένα βιβλίο της για να καταλάβω γιατί τόση φασαρία πια. Προσπάθησα πέρσι να διαβάσω τις περιπέτειες του Δάμου, αλλά το άφησα στις 100 σελίδες γιατί ο τρόπος που προσπαθούσε να γράψει «αντρικά» μου φαινόταν αστείος. Φέτος όλοι οι φανς αποφάνθηκαν πως οι «Δέμονες» είναι το καλύτερο της βιβλίου, έτσι είπα να διαβάσω αυτό μέχρι τέλους, ό,τι και να γίνει. Ομολογώ ότι παραλίγο να το άφηνα κι αυτό αλλά πείσμως η ρουφιάνα.

Δεν ξέρω τι να πω, τα έχω λίγο χαμένα. Τι ήταν αυτό; Δεν ξέρω τι να

πρωτοσχολιάσω.

Σας έχει τύχει να βρεθείτε σε κάποιο χωριό και να ξεμείνετε με μια κουτσομπόλα θεία σας που ξέρει τα πάντα για όλους, και να αρχίσει να σας λέει τις ιστορίες των οικογενειών του χωριού μέχρι 4 γενιές πίσω, εσείς να σκυλοβαριέστε και να κάθεστε να την ακούτε από ευγένεια ενώ από μέσα σας μετράτε προβατάκια; Και να λέει, να λέει... για παλιούς έρωτες, και να η Μαριγούλα του Παναγή που ήταν εξώλης και προώλης, και να η Κωστούλα του κυρ Μήτσου που πήρε τον Μηνά το νταή αλλά την ήθελε κι ο Γιώργαρος ο γιος του τσιφλικά, και να οι συμπεθέρες που τρώγονταν σαν τα σκυλιά, και ο προπάππους του προπάππου του παππού της Μήτσαινας είχε δοσοληψίες με τους Τούρκους, και εσύ να θες να κόψεις τις φλέβες σου από τη βαρεμάρα με τσιμπιδάκι φρυδιών. Ε, κάπως έτσι ένιωθα στο μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου. Σαν να ακούω μια κουτσομπόλα να μιλάει ακατάπαυστα και κουραστικά για ιστορίες κοινότητες και αβάσταχτα κλισέ, βγαλμένες από σαπουνόπερες κι από βουκολικά δράματα τύπου Πόθοι στα στάχνα. Αυτό υποθέτω ήταν το κοινωνικό κομμάτι.

Το αστυνομικό κομμάτι - και θα το πω όσο πιο κομψά μπορώ, ήταν για γέλια. Στις 150 σελίδες ήξερες τι είχε γίνει με τα κορίτσια και ήξερες και ποιος το έκανε. Μόνο φωτεινά βελάκια νέον δεν είχε βάλει να τον δείχνουν: ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ, ΑΥΤΟΣ! Νομίζω πως είναι η πρώτη φορά που είμαι τόσο σίγουρη τόσο γρήγορα για το ποιος είναι ο ένοχος.

Από την άλλη πραγματικά βαρέθηκα να διαβάζω εξαντλητικές λεπτομέρειες με 2-3 επιθετικούς προσδιορισμούς για το κάθε τι, από κλαρωτές κουρτίνες μέχρι κότσους, ρολόγια, καναπέδες και δεν συμμαζεύεται.

Η «συγγραφέας» προσπαθεί να βάλει μέσα σε αυτό το βιβλίο τόσα πράγματα, που στο τέλος βγαίνει ένας αχταρμάς. Κουμουνιστές σφάζουν αθώα παιδάκια, τσιφλικάδες κυνηγάνε αθώες κορασίδες, Γερμανοί εκτελούν κόσμο στην πλατεία του χωριού, και τι ωραία που ήταν επί Χούντας που υπήρχε οικονομική ευμάρεια, και πάρε κι ένα φάντασμα έτσι να υπάρχει για αλατοπίπερο, και πάρε κι έναν δαίμονα, και πάρε και τον «τρελό» του χωριού (κάθε χωριό που σέβεται τον εαυτό του έχει έναν), και πάρε χίλιες ιστορίες χωρίς νόημα και ουσία, απλά για να γεμίζουν οι σελίδες.

Όσο για το συγκλονιστικό κοινωνικό θέμα που θίγει, θα πω απλά: Ντροπή! Ναι, το θέμα είναι και συγκλονιστικό και πολύ σοβαρό, και γι' αυτό θέλει και

σοβαρή αντιμετώπιση από ένα συγγραφέα. Το να περιγράφεις αηδιαστικές «ερωτικές» σκηνές, ΔΕΝ είναι σοβαρή αντιμετώπιση, είναι μέθοδος φτηνού εντυπωσιασμού, και προσπάθεια να προκαλέσει σοκ στον αναγνώστη ώστε να νιώσει κάτι και να έχει να το λέει. Το τέλος δε του βιβλίου ήταν εξοργιστικό και απίστευτα γελοίο, τόση μεγαλοψυχία με κάνει να ξερνάω βατράχια. Ούτε ο Ιησούς Χριστός δηλαδή! ΕΛΕΟΣ κυρία Χρύσα!

Δεν το συνεχίζω άλλο γιατί θα ξεφύγω και δεν το θέλω. Πρώτο λοιπόν βιβλίο της Δημουλίδου που διαβάζω και τελευταίο. Τα συμπεράσματά μου τα έβγαλα. Για όλους.

ΥΓ. Ξέχασα να πω τα καλά του βιβλίου και θα με πουν ...κακεντρεχή. Λοιπόν, διαβάζεται εύκολα, πιο εύκολα δεν έχει, το ξεπετάς για πλάκα. (ή δεν το διαβάζεις καθόλου). ■

απειλημένη
εγκαταλελειμμένη
φοβισμένη
κακοποιημένη
βασανισμένη
απογοητευμένη
χειραγωγήμένη
ταπεινωμένη
βιασμένη
κομματιασμένη
εγκλωβισμένη

ΘΑ ΒΟΗΘΟΥΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ
ΑΝ ΗΤΑΝ ΣΕ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ;

Η Πάστα Φλώρα

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Οι Ελληνικές ταινίες του '50-'60, αν μπορούσες κάπως να αποστασιοποιηθείς, είναι γλυκανάλατες με πιασάρικες ατάκες, εξελισσόμενες σε μικροαστικά σπίτια με μικροαστικές συνθήκες, με ηθικό δίδαγμα και πάντα happy end συχνά στα σκαλιά κάποιας εκκλησίας για γάμο ή για βαφτίσια. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα ξεκινάνε και στα σκαλιά της εκκλησίας.

Άλλο χαρακτηριστικό τους είναι ότι οι περισσότερες μιας και δεν είχαν μεγάλη εξωτερική δράση θα μπορούσαν άνετα να ήταν θεατρικά έργα με πολλές από αυτές να έχουν κάνει πραγματικά την πρώτη τους εμφάνιση σε θεατρικές αίθουσες. Οι υποθέσεις ήταν βατές, γνώριμες και αυτό βοηθούσε πολύ τους θεατές να ταυτοποιούνται με τους ηθοποιούς και τους χαρακτήρες που υποδύοντο. Αυτό όμως που τις κάνει μοναδικές για τους Έλληνες θεατές – και ειδικά στις

ελληνικές κωμωδίες της περιόδου – ήταν οι ηθοποιοί που ζωντάνευαν τους χαρακτήρες.

Δεν ήταν απλά ο ηθοποιός που έπαιζε τον πατέρα της Λίζας, ήταν ο Κωνσταντάρας που ήταν ο πατέρας της Αλίκης. Συνέβαινε μια περιέργη αναστροφή ρόλων. Ο χαρακτήρας υποκλινόταν στον ηθοποιό και προσαρμοζόταν επάνω του. Μάλιστα σε πολλές από αυτές τις ταινίες ο χαρακτήρας υιοθετούσε ακόμα και το όνομα του ηθοποιού. Σε πολλές ταινίες της εποχής ο Λάμπρος της ταινίας ήταν ο Κωνσταντάρας, ο Βέγγος ήταν πάντα ο Θανάσης, η Αλίκη ήταν συχνά Αλίκη και η Τζένη πιο συχνά Τζένη. Θυμάται κανένας πως λέγανε το χαρακτήρα που έπαιζε η Καρέζη στο «Κοροϊδάκι της δεσποινίδας»; Αμφιβάλω. Λοιπόν την λέγανε Τζούλια και μάλλον τώρα καταλάβατε τι προσπαθώ να πω. Κανένας δεν θυμάται αμφιβάλω αν και κανένας το παρατηρεί κάθε φορά που βλέπει την ταινία.

Κάθε φορά, γιατί αυτές τις ταινίες τις βλέπεις και τις ξαναβλέπεις. Στη πραγματικότητα ολόκληρες γενιές έχουν μεγαλώσει με αυτές τις ταινίες και όχι μόνο χάρη στις επαναλήψεις από την τηλεόραση, αλλά και γιατί πολλοί έχουμε γίνει και συλλέκτες αυτών των ταινιών. Εδώ η κόρη μου που ζει στην Φιλανδία έχει δει την «Αλίκη στο ναυτικό».

Αλλά ας μιλήσουμε για μια προσωπική αγαπημένη ταινία. Ηρωίδα η Μίκα, προσωπική πρωταγωνίστρια η ...Πάστα Φλώρα. Η Τζένη Καρέζη με τον Αλέκο Αλεξανδράκη είναι τα αστέρια, αλλά θα με συγχωρέσετε αν εγώ θεωρώ τη Μαίρη Αρώνη σαν τη μεγάλη πρωταγωνίστρια της ταινίας.

«Μια Τρελλή Τρελλή Οικογένεια» του 1965. Παραγωγή Finos Film, σκηνοθεσία Ντίνος Δημόπουλος και σενάριο ο μεγάλος Νίκος Τσιφόρος. Παίζουν: Τζένη Καρέζη, Μαίρη Αρώνη, Αλέκος Αλεξανδράκης, Διονύσης Παπαγιαννόπουλος, Λίλη Παπαγιάννη, Αλέκος Τζανετάκος, Κατερίνα Γώγου, Δημήτρης Καλλιβωκάς, Αθηνόδωρος Προύσαλης, Ελένη Κριτή, Μαρία Μαρτίκα, Νάσος Κεδράκας, Μπάμπης Ανθόπουλος, Γιώργος Γρηγορίου, Μιχάλης Μπαλλής, Βαγγέλης Τραϊφόρος,

Αρετή Ανδρέου. Τη μουσική την έγραψε ο Μίμης Πλέσσας και οι χορογραφίες είναι του Γιάννη Φλερύ.

Η υπόθεση είναι πολύ απλή, το ζευγάρι (Καρέζη -Αλεξανδράκης) γνωρίζονται στην Ιταλία, ερωτεύονται και παντρεύονται -όλα μέσα σε μερικές μέρες. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα και στην καθημερινότητα μιας τρελής οικογένειας, ο γαμπρός έρχεται αντιμέτωπος με τον ατίθασο, κακομαθημένο χαρακτήρα της νύφης, μια πεθερά στη κυριολεξία αλλού (η Πάστα Φλώρα), ένα πεθερό αγαθό, ό,τι περιμένει κανείς από ένα χαρακτήρα που αποδίδει ο Διονύσης Παπαγιαννόπουλος, μια αδελφή σε ρυθμούς σέικ ιτ και έναν ...αρραβωνιαστικό της νύφης, μπούλη με λεφτά.

Μια κωμωδία παρεξηγήσεων, που όπως είπα οι ατάκες πέφτουν με μορφή πυροβόλου και ανταγωνίζονται στο παράλογο τους αδερφούς Marx.

Πάστα Φλώρα: Ζορζ, πώς τον λέγανε εκείνον τον άνθρωπο στη μυθολογία, που πήγαινε κάθε πρωί ένας γύπας και του 'τρωγε το συκώτι;

Ζορζ: Δεν ξέρω, κυρία Τζίνα.

Μαίρη: Προμηθέα.

Πάστα Φλώρα: Όχι, καλέ, ο Προμηθέας είναι βιβλιοπωλείο.

Πάστα Φλώρα: Αλήθεια, ξέχασα να σε ρωτήσω: τι κάνει αυτός ο φαρμακοποιός, αυτός που έχει το φαρμακείο; Πάντα έχετε σχέσεις;

Μαίρη: Ο Φίλιππος δεν είναι φίλος μου, είναι μνηστήρας μου.

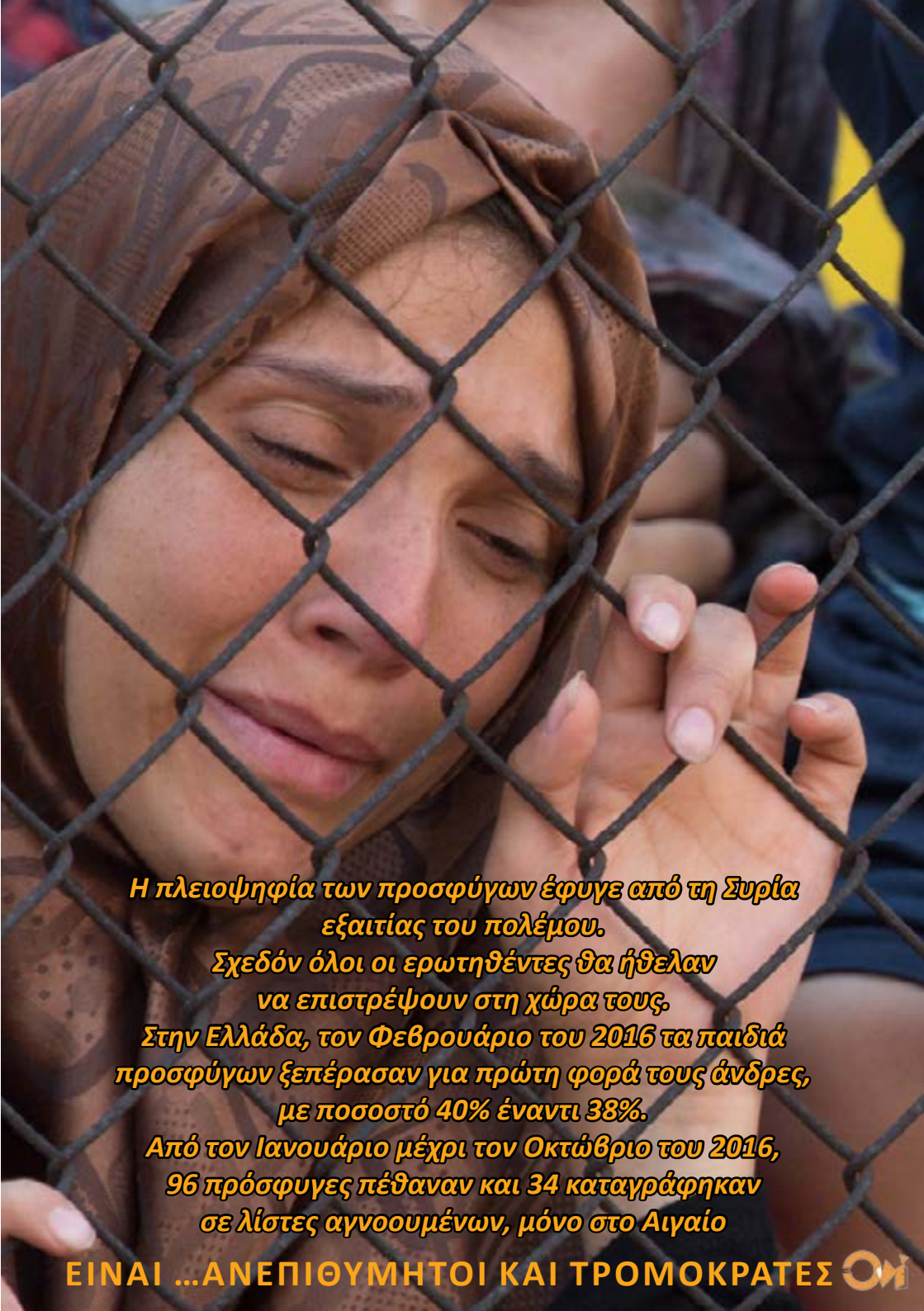
Πάστα Φλώρα: Αχ, sorry. Naturelement, μνηστήρας σου. Δεκάξι χρόνια, ε; Όσο ζούνε και τ' άλλοα...

Μίκης: Ωραίος καιρός σήμερα, ε;

Ανδρέας: Και τι μ' ενδιαφέρει, δεν πρόκειται ν' αμολήσω αϊτό.

Όπως είπα, αγαπημένη προσωπική ταινία! ■

**Η πλειοψηφία των προσφύγων έφυγε από τη Συρία
εξαιτίας του πολέμου.**

**Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες θα ήθελαν
να επιστρέψουν στη χώρα τους.**

**Στην Ελλάδα, τον Φεβρουάριο του 2016 τα παιδιά
προσφύγων ξεπέρασαν για πρώτη φορά τους άνδρες,
με ποσοστό 40% έναντι 38%.**

**Από τον Ιανουάριο μέχρι τον Οκτώβριο του 2016,
96 πρόσφυγες πέθαναν και 34 καταγράφηκαν
σε λίστες αγνοουμένων, μόνο στο Αιγαίο**

ΕΙΝΑΙ ...ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΟΙ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ

Τα μυστικά ενός καλού συγγραφέα

AKLI HADID

Aν θέλεις να κάνεις καριέρα σαν συγγραφέας, μπορείς κάλλιστα να αγοράσεις ένα λαχείο και να περιμένεις να κερδίσεις τα εκατομμύρια. Μάλλον είναι πιο πιθανό αυτό από το να βγάλεις λεφτά γράφοντας. Αν το παιδί σου ή ο/η σύντροφός σου σκέφτεται να κάνει καριέρα ως συγγραφέας, σιγουρέψου ότι μπορείς να τον/την ταΐζεις, γιατί οι συγγραφείς χαλάνε περισσότερα χρήματα από όσα κερδίζουν. Όμως υπάρχουν τρόποι να βγάλει κανείς χρήματα από το γράψιμο.

1. Να γνωρίζεις το κοινό σου

Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν διαβάζουν. Θα το ξαναπώ. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν διαβάζουν. Η αμέσως επόμενη κατηγορία είναι αυτοί που διαβάζουν ένα βιβλίο το χρόνο, κι αυτό για να απαλλαχτούν από τις ενοχές, ή για να έχουν κάτι να πουν σε περίπτωση που κάποιος τους ρωτήσει «Ει, τι διάβασες τώρα τελευταία;» Μετά είναι αυτοί που διαβάζουν καθαρά για επαγγελματικούς λόγους και διαβάζουν ο,τιδήποτε έχει σχέση με τη δουλειά τους, πχ οι καθηγητές περί διδασκαλίας, οι πολιτικοί περί πολιτικής, οι διευθυντές περί διεύθυνσης. Και τέλος, υπάρχει ένα πολύ μικρό ποσοστό ανθρώπων, μια αμελητέα ποσότητα, που διαβάζουν ό,τι κι αν πέσει στα χέρια τους. Και ξαναλέω: Οι περισσότεροι άνθρωποι στον κόσμο δεν διαβάζουν.

2. Είναι η πιο ανταγωνιστική δουλειά στον κόσμο

Πολύ λίγοι διαβάζουν, πάρα πολλοί γράφουν. Μερικές φορές μάλιστα, αυτοί που γράφουν δε διαβάζουν.

3. Οι αναγνώστες είναι πολύ απαιτητικοί

Κάθε φορά που πιάνω ένα βιβλίο στα χέρια μου, ή κάθε φορά που κάποιος αναγνώστης πιάνει ένα βιβλίο στα χέρια του, περιμένει να μάθει εκατοντάδες, αν όχι χιλιάδες καινούργια πράγματα. Όχι ένα, ούτε δέκα. Αλλά έναν ωκεανό καινούργιων πραγμάτων. Αν δεν έχεις έναν ωκεανό πράγματα να τους μάθεις, πολλοί λίγοι θα ασχοληθούν με το βιβλίο σου.

4. Οι άνθρωποι θέλουν γεγονότα, όχι βιογραφίες, όχι απόψεις

«Υπήρξα η μόνη τρανσέξουαλ ανάμεσα σε ετεροφυλόφιλους που θεωρούσε την έκτρωση κακό πράγμα.» Βλέπω πολλούς να γράφουν βιβλία πάνω σε αυτές τις γραμμές. Κάποιες βιογραφίες είναι εξαιρετικές, για παράδειγμα μια που διάβασα γραμμένη από τη σύζυγο ενός τρομοκράτη, κι ήταν εξαιρετική όχι σαν βιογραφία αλλά ως μαρτυρία της σταδιακής μεταμόρφωσης ενός νεαρού νιόπαντρου σε τρομοκράτη, και γιατί έμαθα πολλά για τις τρομοκρατικές ενέργειες και τις μεθόδους ανάκρισης, για τις συνθήκες φυλάκισης και άλλα πολλά. Ο αναγνώστης θέλει γεγονότα, όχι προσωπικές πληροφορίες, όχι προσωπικές απόψεις.

5. Η γραφή σου πρέπει να είναι σαφής

Αν μιλάς για πουλιά αλληγορώντας για την κοινωνία, το βιβλίο σου δε θα πάει μακριά. Αν μιλάς για πουλιά, τότε να είναι όντως πουλιά. Κατά πάσα πιθανότητα οι κυνηγοί και οι ορνιθολόγοι θα είναι ανάμεσα στους αναγνώστες σου, ίσως και παιδιά. Μη γράφεις για κάτι αν πρόκειται να εννοείς κάτι άλλο.

6. Τα γεγονότα θα πρέπει να είναι δεύτερη φύση

Ένα μικρό μυστικό: Έχω διαβάσει αμέτρητα βιβλία κι ακόμα διαβάζω. Πολλά γεγονότα για μένα πια είναι η δεύτερη φύση μου, εννοώντας ότι σχεδόν ποτέ δεν παθαίνω writer's block και το γράψιμό μου δεν κολλάει πουθενά. Κι αυτό συμβαίνει γιατί έχω εκατομμύρια πληροφορίες και γεγονότα αποθηκευμένα στο μυαλό μου, που μπορώ να ανακαλέσω οποιαδήποτε στιγμή. Χρειάζονται χρόνια να συλλέξεις γεγονότα, κι όταν γράφεις, πρέπει να τα έχεις στην

άκρη του μυαλού σου έτοιμα προς χρήση.

7. Το επαναστατικό γράψιμο ποτέ θα γίνει καριέρα

Η ζωή είναι πράγματι άδικη. Μα αν έχεις σκοπό να γράψεις για όσα θέλεις να αλλάξεις/διορθώσεις στην κοινωνία, τότε χρειάζεσαι και μια κύρια απασχόληση για να ζεις.

8. Να γνωρίζεις τους εκδότες σου

Πολλοί εκδότες γίνονται εκδότες γιατί κανένας εκδότης δεν εκδίδει τα βιβλία τους. Οπότε και θέλουν δώσουν στους νέους συγγραφείς μια ευκαιρία, για να δουν μετά ότι το βιβλίο δεν πουλάει. Συνήθως τέτοιοι εκδότες δεν κάνουν και πολύ σωστά τη δουλειά τους. Από την άλλη, τους μεγάλους εκδότες δεν μπορείς και να τους πετύχεις πουθενά γιατί υπάρχουν χιλιάδες συγγραφείς που τους κυνηγούν όπως κι εσύ. Ίσως το χειρόγραφό σου να μη φτάσει ποτέ στα χέρια τους.

9. Οι καλύτεροι φίλοι σου είναι ο χρόνος και η προσπάθεια

Το πρώτο σου βιβλίο ή άρθρο θα είναι χειρότερο από το δεύτερο και το δεύτερο χειρότερο από το τρίτο και πάει λέγοντας. Ο καλύτερος τρόπος να γίνεις πετυχημένος συγγραφέας είναι να εκδόσεις πολλά βιβλία, ελπίζοντας πως έστω ένα από αυτά θα γίνει best-seller, κι έτσι οι αναγνώστες θα αρχίσουν να ψάχνουν και όλα τα προηγούμενα που έχεις γράψει.

Ξαναλέω, πολύ λίγοι διαβάζουν, και το να στοχεύεις σε συγγραφική καριέρα είναι σα να στοχεύεις στον πρώτο αριθμό του λαχείου: Οι πιθανότητες είναι απειροελάχιστες. Όσο περισσότερα ξέρεις, τόσο πιο εύκολο θα είναι το γράψιμο. Μην απελπίζεσαι, αλλά καλό θα ήταν να έχεις και μια σταθερή δουλειά. ■

συμμετείχαν

ANDY,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ,
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ,
ΤΑΤΙΑΝΑ ΚΟΤΣΩΝΗ,
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ,
ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ,
ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ,
ΛΙΛΙΑΝ ΜΠΙΑΝΤΑΝΗ,
GORDANA MUDRI,
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ,
ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ,
ΑΝΤΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ,
ΕΙΡΗΝΗ ΠΡΟΪΚΑΚΗ,
ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ,
AKLI HADID
TOM PAYNE
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ,
ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

επιμέλεια

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ, ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΤΟΠΟΔΗ

Ovi Project

ARSOVI
ΤΕΥΧΟΣ 1^ο
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2017

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2016 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις **apopseis.gr**

© 2016 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα

Τα βιβλία και τα περιοδικά των εκδόσεων Ovi magazine - Ovi Greece & apopseis.gr
μπορείτε να τα βρείτε **μόνο** στις σελίδες των διαδικτυακών περιοδικών
www.ovimagazine.com & www.apopseis.gr

Όλο το υλικό είναι copyright του Ovi Magazine και των συγγραφέων

Για λεπτομέρειες και πληροφορίες επικοινωνήστε:
info@ovimagazine.com & info@apopseis.gr

Δεν επιτρέπεται η πώληση, ανατύπωση και χρήση του παρόντος απο όποιο μέσο
(ηλεκτρονικό, μηχανικό, εκτυπωση, ραδιοφωνική ή τηλεοπτική αναγνώση)
χωρίς την προηγούμενη άδεια του υπευθυνου της έκδοσης και του συγγραφέα.

Το συγκεκριμένο διατίθεται **δωρεάν**.
Αν σας ζητηθεί οποιοδήποτε χρηματικό ποσό,
παρακαλούμε επικοινωνήστε άμεσα μαζί μας

Θεραπεύστε την άγνοια

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2016 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις **apopseis.gr**

© 2016 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα